Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 5 (1655) ГОД XXXIII БЕЛАСТОК 31 СТУДЗЕНЯ 1988 г. ЦАНА 12 зл.

Да 150-годдзя з дня нараджэння

СВЯТЫЯ ЖЫЛІ СЯРОД НАС

Сто пяцьдзесят гадоў у нашым баку Еўропы таксама бывае нямала. Мы, беларусы, думаючы сёння пра так круглую дату, сардэчна ўспамінаем Кастуся Каліноўскага. Апостал нашага народа нарадзіўся ў перадграмнічную сярэдзіну зімы, 2 лютага 1838 года ў Мастаўлянах, што за Гарадком, у Беластоцкім цяпер краі.

Была тады Расійская імперыя тут, жорсткія мікалаеўскія часы. Пан мог для фанабэрыі забіць мужыка. Як заманулася цівуну, дык і ў святую нядзельку хадзілі продкі на паншчыну. Стройных хлапцоў гналі ў салдаты — практычна — на ўсё жыццё. Прыгожая дзеўка ў курнай хаце — гэта бяда і гора: або падпанкам на распусту вадзілі яе, або тапілася яна ў рэчцы. Сялянскі люд лічыўся быдлам, якое разумее чалавечую мову. Курам на смех было гаварыць пра зямлю і волю для яго; за адну нясмелую скаргу забіралі гайдукі ў стайню, дзе секлі бізунамі да паўсмерці. Здаралася, халоп нават супраціўся ў ліхую гадзіну, але, у такім выпадку, ён лепей зрабіў для сябе і для сваёй радзіны, калі сам паспеў дабегчы да сухое галіны ды павесіцца на ёй. Жаніцца дазвалялі не ксёндз ды бацечка, толькі пан менавіта, да якога і везлі маладзіцу ў пасцель на першую ноч пасля шлюбу...

Байкі гэта дзеля страху дзецям ды ўнукам пад канец веку атаму і электронікі? Яны рассмяюцца. Ад неверагоднасці. Тыя, што заплакалі б, прадзеды, даўно ўжо ў магіле. Гісторыя заўсёды іранічная: колішнія слёзы выклікаюць рогат (на гэтым трымаецца літаратурны Сатырыкон). Мы смяемся, але і з нас будуць смяяцца.

Паншчына прапала не са з'яўленнем на белы свет Кастуся Каліноўскага. Ліквідаваў яе, аднак, цар, іншы, Аляксандр II. Калі жыццё Каліноўскага абарвалася на пачатку дваццаць сёмага года ад нараджэння. Што адбылося з гэтым шляхецкім сынам? За якія гэта словы ды ўчынкі віленскі генерал-губернатар Мураўёў-Вешальнік паслаў яго на шыбеніцу?

Кастусь Каліноўскі арганізаваў паўстанне рабоў, пан выступіў супроць улады паноў! За такое ў рымскую эру распіналі на крыжы... Сапраўды цяжка ўявіць нялюдскую дзікасць феадальных рэаліяў, змагацца з якімі даваў рады той, у каго была маральная чысціня ды няўзломны характар. Каліноўскі, выпускнік імператарскага ўніверсітэта з дыпломам юрыста, не меў асабістай патрэбы быць у апазіцыі за лепшую долю сабе. Адвакаты не жывуць бедна.

М. Купава. Напачатку Кастусь Каліноўскі, лінарыт, 1977 г.

Рыма-католік і паляк па-свойму выхаванню, ён пачуўся беларусам. Гэтага не зразумеў ніхто, акрамя жменькі яго ных сяброў, гэтак жа *„хворых на сумленнасць і справядлівасць"*. Польская мова і культура падпалі пад праслед толькі пасля Студзеньскага паўстання. Панскае слова не было беларускім, зацкаваным у хаты, — вось і адказ на нацыянальнае самавызначэнне Кастуся Каліноўскага. Барацьба Расіі з Польшчай была барацьбою рускага панства з польскім панствам, а халопам не было ад гэтага аніякай карысці. Мужыку, каб зрабіцца чалавекам, трэба было Беларусі — без барскай Расіі над ёю ды загледжанага ў даўнюю Польшчу шляхціца, які душыў беларускую вёску і дыпламатычна балявў з расійскімі афіцэрамі гарнізона.

Можа нехта сказаць: утопія Кастуся Каліноўскага! Што зва-

(Працяг на стар. 4)

Зімовы пейзаж. Фота Я. Целушэцкага.

НА мяжы

АБ ВЫНІКАХ АНКЕТЫ

Валодзя Юзвюк — старшыня рэвізійнай камісіі Галоўнага праўлення БГКТ, прыступаючы да напісання даклада аб „Ніве", апрацаваў анкету, мэтай якой было выясніць, якія аўтары і якія рубрыкі „Нівы" карыстаюцца найбольшай папулярнасцю сярод чытачоў. Вынікі анкеты неспадзявана сталіся для мяне асабіста вельмі прыемнай з'явай. І мая асоба, і мае публікацыі апынуліся на першым месцы. Зразумела, што такі вынік не можа мяне не цешыць і я адчуваю глыбокую ўдзячнасць усім, хто паставіў мяне на першым месцы сярод аўтараў „Нівы". Пры гэтым хачу сказаць, што аднагалоснасці ў гэтай справе не было і што было некалькі анкет, у якіх чытачы прапанавалі рубрыкі „На мяжы" і „Беларускі фальклор" увогуле выкінуць з „Нівы" як нікому непатрэбныя. Зразумела, што такія галасы мяне не ўцешылі, аднак ніякіх прэтэнзій да тых недабразычліўцаў не маю. Кожны мае права сказаць тое, што ён думае. Дарэчы, усе тыя, хто збэсціў мяне за тое, што я пішу, прапанавалі памяняць назву „Нівы" на назву „Прысутнасць". Вядома, што я не намерваюся палемізаваць з гэтымі аўтарамі анкет у тым месцы, дзе яны прапануюць выкінуць з „Нівы" „На мяжы" і „Беларускі фальклор", але хацеў бы супрацьставіцца ім у тым месцы, дзе яны пішуць, што трэба беларускі тыднёвік называць не „Нівай", а „Прысутнасцю". Я супраць такой ідэі. Кіруюся пры гэтым той простай рацыяй, што слова „прысутнасць" не выступае ў беларускіх гаворках Беласточчыны. Было б смешным, калі б мы слова, якое не функцыянуе ў мове нашых чытачоў, вынеслі ў загаловак адзінай беларускай газеты ў Польшчы. І гэта ўсё аб гэтай штучна прыдуманай справе.

А цяпер вярнуся да прыемнага. Найбольш мяне здзівіла тое, што чытачы — удзельнікі анкеты залічылі маю асобу ў лік штатных супрацоўнікаў „Нівы". Тым часам я такім супрацоўнікам ніколі не быў. Я ўсяго толькі карэспандэнт беларускага тыднёвіка, я не яго штатны працаўнік. І зразумела, што вельмі цешуся, выйграўшы спаборніцтва са штатнымі супрацоўнікамі „Нівы", аднак гэта не значыць, што лічу сябе лепшым, чым яны. Ніякай хваравітай гордасці і пыхі ў сувязі з гэтым не адчуваю. Разумею, што ў наступных анкетах можа быць вынік зусім іншы і маё прозвішча знойдзецца на шэрым канцы спіска з прозвішчамі папулярных журналістаў. І калі б такое сталася, свет не заваліцца. Аднак пакуль што цешуся. Цешуся таму, што чытачы паставілі на першым месцы „Беларускі фальклор", якім я інтэнсіўна займаюся ўжо трыццаць гадоў. Цешуся, што чытачы вельмі высока паставілі „Аб дзяржаўнасці і нацыянальнасці", таму што гэту праблему лічу найважнейшай у нашым нацыянальным існаванні.

Высокі ранг, нададзены чытачамі цыклу „Аб дзяржаўнасці і нацыянальнасці", з'яўляецца адназначным адказам для тых, хто досыць едка выступаў супраць яго на старонках „Нівы". Дарэчы, у самой рэдакцыі тыднёвіка знайшоўся чалавек, які называў мяне ксяндзом і раіў мне памяняць і назву „На мяжы", і стыль маёй публіцыстыкі. Я, зразумела, не зрабіў ні аднаго, ні другога. Так яно злажылася, што публіцыстыка гэтага чалавека апынулася ў анкетах на многа горшай пазіцыі, чым мая. А гэта сведчыць аб тым, што, мабыць, яго стыль меней падабаецца чытачам, чым мой. Гэта аднак дробязь. Вяртаючыся да асноўнага, хачу сказаць наступнае:

па-першае, у далейшым буду старацца пісаць так, каб напісанае мною трапляла да сэрцаў і розумаў чытачоў;

— па-другое, хачу ў далейшым у сваёй публіцыстыцы маліцца перш за ўсё Богу-факту і Богу-праўдзе;

— па-трэцяе, не намерваюся, як было і дагэтуль, пры дапамозе танных сродкаў і какецтва падлізвацца такой ці іншай катэгорыі чытачоў;

— па-чацвертае, буду імкнуцца да таго, каб у напісаным мною была максімальная доза мінулага і сучаснага беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы;

— па-пятае, абавязваюся пашырыць тэматычны і фармальны дыяпазон сваёй публіцыстыкі.

Дзякуючы яшчэ раз усім тым чытачам „Нівы", якія галасавалі на маю публіцыстыку, хачу сказаць, што высокаю ацэнкаю хачу падзяліцца з такімі выдатнымі карэспандэнтамі „Нівы", як Пётр Байко, Андрэй Гаўрылюк, Кастусь Сідаровіч, Аўрора, і тымі ўсімі, якія пішуць аб тым, што перажылі і ўбачылі, і ў ніякім выпадку не з тымі, што пішуць аб ужо напісаным, якім здаецца, што зацятасцю і грызнёй можна што-кольвек добрае зрабіць на гэтым свеце.

Алесь Барскі

СУСТРЭЧЫ З ЗЕМЛЯКАМІ

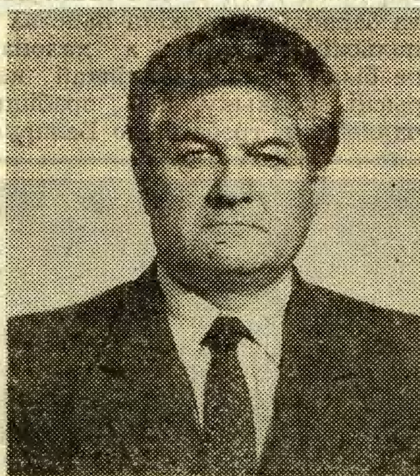
ЖЫЦЬ ЧАЛАВЕКАМ

Вельмі цешыць, калі сустракаеш выхадца з Беласточчыны з вялікім грамадскім авансам, з глыбокімі ведамі, са значнымі навуковымі або літаратурнымі здабыткамі.

У Доме творчасці пісьменнікаў імя В. Дуніна-Марцінкевіча „Іслач", куды запрасілі мяне ў жніўні бягучага года, пазнаёміўся я з надзвычай сардэчным, рослым, шыракаплечым, заўсёды з прыемнай усмешкай на твары мужчынам, які, падаючы на прывітанне руку, прадставіўся: Серафім Антонавіч Андраюк. Звярнуў я ўвагу на вялікае зацікаўленне субяседніка Беласточчынай, асабліва беларускай нацыянальнай меншасцю, дзейнасцю БГКТ і „Нівы", дасягненнямі Літаратурна-мастацкага аб'яднання „Белавежа". Калі мы сталі бліжэй знаёміцца, я даведаўся, што Серафім Андраюк нарадзіўся 10 сакавіка 1933 года на Беласточчыне ў вёсцы Градалі, адкуль у 1946 годзе выехаў з бацькамі ў Савецкі Саюз. Пасля дзесяцігодкі скончыў ён у 1957 годзе Беларускі дзяржаўны універсітэт. Пяць год працаваў настаўнікам у Старадарожскім раёне. Потым вучыўся ў аспірантуры і ў 1966 годзе стаў кандыдатам філалагічных навук і навуковым супрацоўнікам Інстытута літаратуры АН БССР. Ад 1981 года С. Андраюк з'яўляецца галоўным рэдактарам мінскага беларускага выдавецтва „Мастацкая літаратура".

Літаратурную дзейнасць С. Андраюк пачаў у 1964 годзе, выступаючы ў друку з рэцэнзіямі і артыкуламі па пытаннях гісторыі беларускай савецкай літаратуры і сучаснага літаратурнага працэсу. Ён аўтар манаграфій „Жыццё. Літаратура. Героі" (1973), „Традыцыі і сучаснасць" (1981), зборніка крытычных артыкулаў „Выяўраючы жыццём" (1976), адзін з аўтараў „Гісторыі беларускай савецкай літаратуры" (1977) і кнігі „Стыль пісьменніка" (1974). Член Саюза пісьменнікаў БССР.

Серафім Андраюк на аснове сваёй шырокай шматгадовай лі-

таратурнай дзейнасці стаў вядомым беларускім савецкім літаратурным крытыкам і літаратуразнаўцам. За змястоўную даследчую кнігу „Жыць чалавекам", выдадзеную ў 1983 годзе, С. Андраюку прысуджана ў 1984 годзе літаратурная прэмія імя І. Мележа. Пазнаёміўся я з гэтай кнігай, якую атрымаў з аўтографам. Яе аўтар у літаратурна-крытычных артыкулах цікава прааналізаваў дасягненні беларускай савецкай прозы сямідзесятых гадоў. Ацэньваючы празаічныя творы паасобных аўтараў, С. Андраюк дае цікавыя тэарэтычныя абагульненні. Некаторыя з іх варта тут прыгадаць:

„Пісьменнік павінен ведаць жыццё, жыць клопатамі і турботамі, жаданнямі і імкненнямі свайго часу, жыць у пастаяннай трывозе за чалавека, у клопаце за няспыннае паглыбленне і ўдасканаленне свайго таленту. Літаратура — даследаванне жыцця, асэнсаванне яго, роздум над ім. Далучанасць пісьменніка да жыцця, да сучаснасці з'яўляецца для яго невычэрпнай крыніцай вобразаў, тэм, ідэй, крыніцай праўды і мастацкасці".

„Многія пісьменнікі, вырашаючы складаныя пытанні чалавечага жыцця, надзённыя праблемы, звяртаюцца да падзей мінулага. Падзеі гэтыя звычайна насычаны значным сацыяльным зместам, іх маральна-этычная аснова праверана гісторыяй. Чалавек у творах пра мінулае апынаецца тварам да твару з гісторыяй; больш таго, ён актыўна ўключаецца ў яе хаду. Бо трэба было кожнаму асабіста вырашаць пытанні, якія вызначалі не толькі лёс індывідуальны, але і лёс іншых людзей, лёс краіны і народа".

„Самім сабою быць — галоўнае. І ў жыцці, і ў літаратуры". „Жыць чалавекам сярод людзей" — асноўная ідэя, вынесеная ў загаловак цікавай кнігі С. Андраюка.

Віктар Швед

З ДРУКУ

ЧАС ПОМНІКАЎ

Пад такім загалоўкам у „Жыцці Варшавы" ад 23 снежня м.г. змешчана гутарка з Аляксандрам Канаваленкам, начальнікам Упраўлення музеяў і Аховы помнікаў культуры БССР.

У апошнія гады рэстаўрацыя помнікаў беларускай культуры набыла размаху, як бы намагаючыся ў максімальна кароткія тэрміны парабіць усё, што дагэтуль было занядбана. У Беларусі ёсць майстры па паліхроміі, аднаўленню жывапісу, аднак, мала спецыялістаў з іншых галінаў рэстаўрацыйнага рамяства.

Беларускія фірмы будуць запрашаць на работу спецыялістаў з Польшчы, якія паказалі сябе знакамітымі майстрамі ў рэстаўрацыі старой часткі Таліна, сталіцы Эстоніі.

У Беларусі трэба адбудаваць больш чым сто даўніх палацаў, шмат цэркваў і касцёлаў. Шэраг каштоўных аб'ектаў беззваротна спляжана ў выніку ідэйнага фанатызму або культурнай непісьменнасці. У 1980 годзе ў Мінску адчынілі касцёл, які быў зачынены на працягу трыццаці гадоў. Выкарыстанне адноўленых аб'ектаў служыць інтарэсам культуры. У доме магілёўскага бургамістра з XVII ст. знаходзіцца Мастацкі музей. У Богаяўленскай царкве ў Полацку — Карцінны музей. У былым васіліянскім манастыры ў Гродне — таксама музей, а ў касцёле Роха ў Вілейцы абсталявана канцэртная зала. Ёсць намер змяніць функцыю радзівілаўскага палаца ў Нясвіжы, вярнуць яму даўні выгляд, арганізоўваць у ім вялікі музей.

Помнікі культуры — гэта гістарычная памяць нацыі, без якой немагчыма і сама нацыя.

(С.Я.)

СЛОВА ЛЕЧЫЦЬ І КАЛЕЧЫЦЬ...

Забег я на вуліцу Кілінскага ў Беластоку, дзе, як вядома, намяшчаецца кніжны магазін з замежнай літаратурай, перш за ўсё — савецкай. Спадзяваўся знайсці там штосьці цікавае з беларускіх навейшых выданняў, чым мог- бы парадаваць сэрца.

На жаль, на паліцах кнігарні, у куточку, прызначаным на беларускую літаратуру, нічога цікавага для мяне не аказалася. Блага падумаў я аб пастаўшчыках беларускай духоўнай стравы. Гэта ж беларуская літаратура, адна з багацейшых у Савецкім Саюзе! Яе вывучаюць у еўрапейскіх і амерыканскіх універсітэтах. Нават тых, хто не ведае нашай мовы, беларуская кніжка можа вабіць сваім мастацкім афармленнем. Я бездапаможна стаяў і ўзіраўся ў хрыбты кніжак, якіх, напэўна, ніхто не купіць...

— А можа гэта кніжачка вас зацікавіць? — звярнулася да мяне Яніна Казбярук, здаўна знаёмая загадчыца гэтага кніжнага магазіна. З яе рук узяў я цёмназялёную кніжачку ў цвёрдым пераплёце. *„Крынічнае слова“* — прачытаў загаловак. Аўтараў двое: **Ірына Шкраба і Рыгор Шкраба.** Аказалася, што гэта падборка прыказак і прымавак, найбольш трывалых скарбаў беларускага народа.

Чамусьці ў памяці ўсплыў успамін пра літаратурны вечар у пасёлку Нараўка, у якім удзельнічалі пісьменнікі з Савецкай Беларусі, між іншымі, і Максім Танк. Запамяталіся словы, здаецца, Івана Чыгрынава: *„Слова лечыць і калечыць“*. Яны паўтараліся ў яго вершы, быццам рэфрэн.

Сапраўды, няма болей універсальнай зброі, чым слова! Ім можна забіць чалавека, параніць яго на ўсё жыццё, давесці да плачу... Але слова таксама не падменіць найлепшае лякарства. Нават у смяротнай хваробе ласкавым словам можна аблегчыць апошнія хвіліны канаючаму чалавеку. Слова горы пераносіць. А тут, у гэтай кніжачцы, жамчужына на жамчужыне, проста эліксір народнай мудрасці: *„Хітрасцю свет пяройдзеш, а назад не вернешся“*, *„Пакуль з багатага пух, то з беднага — дух“*, *„На языку мядок, а на сэрцы лядок“*. Што тут дадаць, а што адняць? Праўда ёсць праўда і годзе. Народныя выслоўі ўсхваляюць сяброўства, каханне, спагаду і любоў да роднага краю. Для прыкладу: *„З мілым рай і ў шалашы“*, *„Дзе госць, там і Бог ёсць“*, *„Лепшая радня — свая раўня“*, *„Мілы той куток, дзе рэзан пупок“*, *„Дома і салома ядома, на чужыне і гарачы тук стыне“*.

Без шкадавання заплаціў я 70 злотых за гэтую кніжачку ды яшчэ сардэчна падзякаваў пані Ясі.

Дома чакаў мяне ўжо абед. Нарыхтавала яго жонка. *„Муж і жонка — найлепшая суполка“*, — кажа народная прымаўка. Дык варта мець у сябе ў хаце гэтую кніжачку, каб за словам, калі спатрэбіцца, не лезці да суседа ў кішэнь.

Віктар Рудчык

КОЛЬКІ ПРАВАСЛАЎНЫХ

Шостага студзеня ў радыёперадачы з Беластока наш зямляк Уладзіслаў Праховіч віншаваў праваслаўных з Калядамі, кажучы пры гэтым, што ў Польшчы пражывае каля 650 тысяч праваслаўнага насельніцтва.

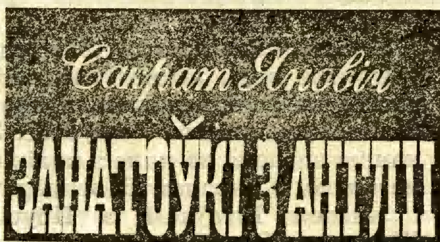
У мінулым жа годзе, таксама з нагоды Калядаў, нейкі Януш Саберай у перадачы па варшаўскім тэлебачанні гаварыў пра лік 800 тысяч праваслаўнага насельніцтва ў нашай краіне.

Саберай браў інфармацыю ў варшаўскага мітрапаліта Васіля, а Праховіч, відаць, толькі ў беластоцкага архіепіскапа Саввы. І адзін і другі казалі, што маюць статыстыку. Я пра такую не чуў, і таму ў мяне няма аніякіх падстаў не верыць і аднаму і другому. Але чаму такая розніца ў іх? Няўжо за мінулы год прапала аж сто пяцьдзесят тысяч праваслаўных? Што з імі — пакаталічыліся?

У „Кур'еры Падляшскім“ за 6 студзеня звестка на першай старонцы: у новабудаваным Святадухаўскім саборы ў Беластоку ў Каляды першая Усяночная, наогул першая багаслужба! Сабор пабудавалі ў рэкордных тэмпах, на працягу каля пяці гадоў ад плана да рэалізацыі. Значыць, з праваслаўнымі не так ужо блага, як можна было б падумаць. На здымку: новая царква Святога Духа.

Васіль Петручук
Фота А. Сакульскага

— 3 —

Свой чарговы працоўны дзень у Скарынінцы пачынаю ад вывучэння першага тома працы царскага гісторыка Студзеньскага паўстання ў Беларусі, Васіля Ратча *„Сведения о польском мятеже 1863 года в Северо-Западной России“*. Гэта карыснае для мяне чытанне: той Ратч бег, так сказаць, па гарачых слядах (яго кніжку надрукавалі ўжо ў 1867 годзе, праз тры гады пасля шыбенічнай смерці Кастуся Каліноўскага). Уражваюць не столькі факты, колькі вопісы настрояў, у якіх адбываўся ўздым і ўпадак справы. Здрадніцтва — гэта няшчасце ўсякага ідэйнага руху. Яно часта вынікае з маладушнасці, з таго, што малы характарам чалавек узяўся па сваёй неасцярожнасці за вялікае. І ўпаў, і апаганіўся на векі-вечныя.

Ратч шмат з каго кпіць. Але нідзе ў яго ані слоўца грубіянскай непавагі да Кастуся Каліноўскага, гэтага па-праўдзе юнака яшчэ (26 г.), які імпанаваў усім, ворагам таксама. Царскія паплечнікі называлі яго штандарам паўстання, пра яго ўзніклі легенды: *„...бродили темные слухи, что в Вильне проживает Круль Литвы...“* Арыштаваны ўрэшце, дзякуючы здрадзе, нікога не выдаў ён на жорсткіх допытах, усю віну беручы на сябе. Вёў палітыку на самастойнасць, *„... Калиновский хотел в то же время разорвать всякие сношения с Польшею“*. Прыгадвае Ратч пасмешліва ў гэтым сэнсе ліст у падпольную Варшаву паўстанцкага начальніка Вільні, Уладзіслава Малахоўскага... Словам, рыхтавалася адтуль інтэрвенцыя, каб *„уломать“* гэты сепаратызм. Небеспадстаўна мы, беларусы, глядзім на дзейнасць Кастуся Каліноўскага як на прапачатак нашага нацыянальнага адраджэння. Ратч піша, што не ўдалося *„...урезонить его любовью к польской ойчызьне, о которой самозванец-диктатор Литвы и Белоруссии решительно знать не хотел“*.

Абед а першай гадзіне і ні секунды пазней. Падобная пунктуальнасць усюды і ва ўсім. Часам ледзь нагамі перабіраю ўжо ад яе... Асабліва пакутуе мой варварскі жывот, які ніколі дагэтуль не быў вымушаны змясціць у сябе такой масы салатаў, безлічы разнавіднасцяў сыру, вітамінных напояў. У Англіі страва неабавязковая, затое дэсерты — так! Поступ склерозу ўва мне спыніўся.

Жарты — неадлучны атрыбут гутаркі ў Англіі. Палітык, які на працягу квадранса прамовы не падкінуў публіцы хоць бы пажартунак, гэта балбатун, яго перастаюць слухаць. Немагчыма гаварыць тут даўжэй за мінутаж аднае лекцыі. Нарада, якая працягнулася да паўгадзіны, мусіць быць незвычайнай важнасці; даволі дзесяці-пятнаццаці хвілінаў. Бо: *„Час — гэта грошы!“*

Артыкулы ў газетах кароткія, лёгкія, але і змястоўна напісаныя. На доўгія ніхто і не паглядзеў бы. Калі першы сказ незаймальны, далей не чытаюць. Не чытаюць, калі і загаловак не прыцягвае. А штодзённыя газеты ў іх рэдка бываюць танчэйшыя за нашы... штомесячныя часопісы. Праўда, заваленыя яны рэкламаю, аб'явамі, платнымі паведамленнямі, зрабіўшыся інтэгральнай часткай эканомікі, яе відочным пульсам. На добрай паперы, ідэальна друкаваныя, жывуць так доўга, як доўга дазваляе ім на тое чытач, купляючы або пакідаючы купляць.

З імперскага гвалту Лондана зноў нырнуў я ў манастырскую ціш чытальнай залы: трымаю ў руках часопіс-міф, камплект *„Беларускага партызана“*. Выйшаў ён менш разоў, чым *„Мужыцкая праўда“* некалі, пяць нумароў, з якіх толькі першы не быў падвойны. Адрас рэдакцыі: Галоўны штаб Беларускіх партызанаў — Белавежская пушча. З'явіўся ў жніўні 1922 года і пажыў да снежня ўсяго. Гэтая самадзейная канспірацыя вясковых бунтаўнікоў і народных настаўнікаў, па-сярмяжнаму кіраваная з літоўскага Каўнаса знайшоўшым там прытулак беларускім цэнтрам на чале з геніяльным самавукам Ластоўскім, відаць, была ў хуткіх тэмпах распрацавана панічамі-прафесіяналамі разведкі з Другога аддзела Генеральнага штаба арміі ў Варшаве. Агульна вядома, што на базе прыдубіцкага Грабаўца разгортвалася ўзброенае злучэнне Германа Шыманюка. Ён гэта падаваўся за атамана Гродзеншчыны Г. Скамароха, пасылаючы (наіўны) ультыматум Пілсудскаму — копію Старшыні Лігі Нацый у Жэневе. Хто ж гэта, калі і каму даваў дзяржаўнасць за анічога, „для прекрасных глаз“, а такім быў пастулат ультыматума, за якім стаялі не дывізіі і арміі, але раптам колькі сот сялянскіх партызанаў са знойдзенымі ў палях пасля вайны вінтоўкамі ды карабінамі. Афіцэрня пана маршалка не гуляла ў дыскусіі з гэтакім праціўнікам, злоўленым імі была *„куля ў лоб і ў пясок“*. У Беластоку дваццаць другога года расстралялі Андрэя Тамашука (21 г.), Яна Захарчука (24 г.), Яна Пітэлюка (20 г.), Дзямяна Мартынюка (38 г.) Іх імёны не павінны распыліцца ў нашай бяспамяці, хоць геройства аказалася дарэмным. На пятнаццаць гадоў цяжкай турмы засуджаны семнаццацігадовы Аляксей Нічыпарук з Вітава. Катавалі, адбіраючы здароўе, Уладзіміра Вапу і Грыгора Мацкевіча з Мацкевічаў (цяпер — Доўгі Брод?). У Чаромсе партызаны спалілі склады дрэва, а ў Кляшчэлях застрэлілі двух паліцыянтаў. Арыштавалі і мучылі на следстве за *„беларускую прапаганду“* кляшчэлеўцаў Аляксея Стасюка, Андрэя Рошчанку, Мікалая Лаўрыновіча, Фалькевіча, Кандрацкага, Шчуку, Якубоўскага, Рачкевіча і інш.

І яны належаць нашай традыцыі тут. Вось так, па зярняці, трэба збіраць яе, ездзячы ў далёкі свет, бо на месцы ўсё ў нас пазарастала *„травою забыцця“*.

(Працяг будзе)

BELARUSICA

Kastory Bożena, Weź promień światłą... (Instytut Elektroniki Białoruskiej Akademii Nauk), Reaktor na szybkich neutronach (Instytut Energetyki Jądrowej w Mińsku), korespondencja z Mińska, *Życie Warszawy* 1985, nr 168, 173, s. 5.

Kastory Bożena, Dlaczego im się chce? Notatki z Białorusi, *Życie Warszawy* 1985, nr 170, s. 5.

Kastory Bożena, Zwierciadło bazyliszka (Instytut Fizyki w Mińsku), Notatki białoruskie, *Życie Warszawy* 1985, nr 184, s. 5.

Katalog biełorusskich izdanij kiriłłowskogo szrifta XVI—XVII ww., wyp. 1—2, Leningrad 1973. Rec. Bułhak Henryk, *Rocznik Biblioteki Narodowej* t. 12/13, 1976/1977, s. 415—420.

Kawalenka Wiktor, Muszyński Michał, Jaśkiewicz Aleksander. Drogi rozwoju współczesnej prozy białoruskiej, fragm. książki, tł. z białor. Anna Sobecka, *Nadodrze* 1975, nr 8, s. 9—10.

Kennedy Grimsted Patricia: Archives and manuscript repositories in the USRR, Estonia, Latvia, Lithauania and Belorussia, Princenton 1981. Rec. Borawska Teresa, *Zapiski historyczne* 1985, z. 4, s. 151—154.

Kiestenis-Studzińska Barbara, Wystawa „Sztuka ludowa Białostocczyzny" w Grodnie, *Rocznik Białostocki* t. 9, 1968/69, s. 498—499, il.

Kiestenis-Studzińska Barbara, Wystawa „Twórczość ludowa Grodzieńszczyzny (BSRR)" w Białymstoku, *Rocznik Białostocki* t. 9, 1968/1969, s. 499—501. il.

Kisielow Tichon, Skuteczność działania zależy od ludzi (Białoruś), korespondencja ze Związku Rądzieckiego, tł., *Trybuna Ludu* 1982, nr 50, s. 7.

Kmietowicz Anna, Nieznany skarb dirhemów arabskich z X w. z terenu Białorusi, *Wiadomości Numizmatyczne* 1974, z. 1, s. 30—46, il. wykr., sum.

Knypl Mieczysław, Pociągiem po Związku Radzieckim, Z pierwszego postoju (Nauka i technika na Białorusi), *Przegląd Techniczny* 1979, nr 38, s. 30—31, il.

Kolberg Oskar, Dzieła wszystkie, T. 52. Białoruś — Podlasie, Wrocław — Poznań 1968.

Kolendo Maria, Tajne nauczanie w byłych powiatach wołkowyskim i grodzieńskim w latach okupacji hitlerowskiej (1941—1944), *Przegląd Historyczno-Oświatowy* R. 17, nr 3, s. 379—413, tab.

Kołas Jakub, Kołysanka w noc bezsenną (w), I stuk też może być symfonią (w), Tł. Tadeusz Chróścielewski, *Literatura na Świecie* 1982, nr 11, s. 8—10, il.

Kołas Jakub, A jak śpiewa dudka miła, Łódź 1982. Rec. Staniszewski Andrzej, *Kontrasty* 1983, nr 2, s. 41—43.

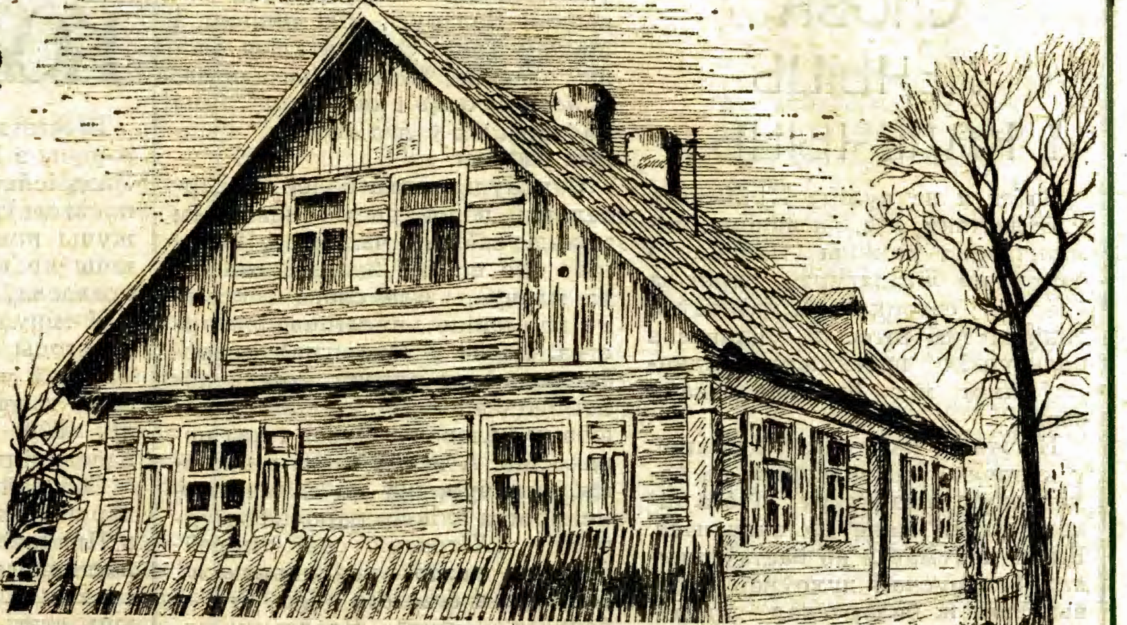
Kondratiuk Michał, Tendencje słowotwórcze w nazwach mieszkańców na pograniczu polsko-ukraińskim, *Studia z filologii polskiej i słowiańskiej* t. 8. 1969, s. 191—200, mapa.

Kondratiuk Michał, Termin rolniczy /zapaśka/ zap'ska// w mikrotoponimii Białostocczyzny na tle wschodniosłowiańskim, *Slavia Orientalis* R. 29, 1980, nr 1—2, s. 137—141.

Kondratiuk Michał, Polsko-białoruskie związki leksykalne. *Acta Baltico-Slavica* t. 10, 1976, s. 303—312, mapa, rez.

Kondratiuk Michał, Nazwy miejscowe południowo-wschodniej Białostocczyzny. Wrocław, Ossolineum 1974, 304 s., 1 mapa, Komitet Słowianoznawstwa PAN, Monografie Slawistyczne, 29. Rec. Bańkowski A. „Onomastica" R. 22, 1977, s. 266—273; Buczyński M., *Slavia Orientalis* R. 28, 1976, z. 1, s. 105—106; Witkowski W. *Onomastica* R. 22, 1977, s. 273-277.

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Даваенная хата ў Старасельцах. Мал. Ул. Петрука.

СВЯТЫЯ ЖЫЛІ СЯРОД НАС

(Працяг са стар. 1)

яваў паўстанец у лапцях ды з касою ў руках супроць казацкіх сотняў і армейскіх палкоў? Так пытаць, а яшчэ і з сур'ёзным выглядам твару можна якраз з перспектывы паўтара стагоддзяў. Мы не памятаем і не ведаем, што адмена прыгону ў нас адбылася ўсё-такі на карысней-шых умовах, чым у непаўстаўшых вялікарускіх губернях. Вядома, не дзеля гэтага Кастусь Каліноўскі падымаў народ. Як народнік, ён рабіў стаўку на ўсеагульную сялянскую вайну, ад Волгі да Віслы, якая павінна была давесці да распаду самадзяржаўя і ўтварэння на яго руінах федэрацыі свабодных рэспублік (скажам і так: сялянскіх рэспублік). Падобныя войны, некаторыя з іх блізкія сваёй перамогі, пастаянна мелі месца ў мінулым. І настроі на пераломе пяцідзесятых і шасцідзесятых гадоў паказвалі на набліжэнне нечуванай дагэтуль рэпетыцыі: у 1859 годзе адбылося каля дзевяноста значных бунтаў, а праз год — аж сто дваццаць шэсць, за *„зямлю і волю"*.

Гісторыя вызначыла новым будаўніком свету не селяніна, а рабочага, дала рашаючы голас не земляробству, а фабрыкам, не вёсцы, а гораду. Аднак: не з'явіліся б фабрыкі тыя, калі б не стаў вольным мужык, а гарады набіраліся сілаў з вёсак. Так круцішча наш еўрапейскі свет са сваёй логікай прадукцыі і развіцця. Хто ж пры сваім розуме паставіць у віну Кастусю Каліноўскаму, што ён гэтага не бачыў? Як можна ўбачыць нешта, чаго няма? Пралетарыят — гэта песня будучыні (пасляпаўстанскай, пасляпаншчыннай). Справа Каліноўскага не выйграла, але і не прайграла. Кожная вялікая справа не мусіць узяць верх. Адначасна не знаходзім прыкладаў поўнага яе ўпадку: аказвае ўплыў на бег падзей, хоць і не кіруе імі. Разгромленае паўстанне ў Беларусі і Літве, ганебна павешаны яго дыктатар Кастусь Каліноўскі, тысячы зніштожаных праўдалюбцаў і змаганнікаў **не** за *„доўгі рубель"* сабе, а па-апостальску натхнёных ідэйнікаў, — у вечнай нашай памяці, значыць: і ва ўчынках нашых.

Аляксандр Анташэвіч

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

Вітаўта не знеахвоціла да працягвання вайны ні здабыццё аб'яднанымі сіламі Ягайлы і яго братоў Бярэсця, Камянца і Гародні, ні заняццё князем мазавецкім Янушам Дарагічына, Бельска, Суража і іншых гарадоў на Пабужжы і Панароўі. Якраз наадварот: гэты захоп Альгердавічамі і шваграм яго бацькаўшчыны яшчэ болей раз'юшыў запальчывага Кейстутавіча. Ён рашае любымі сродкамі і коштамі не толькі адваяваць свой удзел, але і апанаваць уладаннямі родзічаў. За дапамогай, вядома, звярнуўся да крыжакоў. Аднак тыя не падавалі выгляду, што яны зацікаўлены новым шэсцем на Вялікае княства і даліся перакапаць сябе толькі тады, калі Вітаўт „залажыў ім зямлю Жамойцкую за трыста тысяч залатых" — як паведамляе „Хроніка Быхаўца".

Звестка пра тое, што Вітаўт прадаў крыжакам палову свае бацькаўшчыны, каб за атрыманую аграмадную колькасць золата наладзіць новы крыжовы паход на ўсход і вызваліць другую палову айчыны з-пад улады „паганцаў ды адшчапенцаў", маланкава абляцела не толькі Ордэн, але і ўсю Заходнюю Еўропу. Такім чынам спрытнага Кейстутавіча — нядаўняга „адступніка ад праўдзівай веры Хрыстовай і агіднага злачынцу" — крыжацкія вяшчальнікі зноў аб'явілі вялікім змагаром за тую ж „праўдзівую веру Хрыстову". Што ж, крыжакі былі неперапераўзыдзенымі майстрамі прапаганды...

Аднак і яны не змаглі б навесці на заходнееўрапейскае рыцарства новай чмуты, калі б яе не абкурылі заманлівым пахам... золата, якім Вітаўт шчодра плаціў за ваенныя паслугі. І ў каторы ўжо раз з усяе Еўропы ў Ордэн сцяклося мноства рыцараў-бадзягаў, за тугі кашалёк золата і глыбокую чару віна гатовых на ўсё. Але не толькі яны ішлі за Вітаўтам: на баку Кейстутавіча былі беларускія праваслаўныя Полаччына, часова захопленыя Пабужжа і

Панароўе, змешаная беларуска-літоўская ды праваслаўна-язычаска-каталіцкая Аўкштота і... прададзеная ім жа крыжакам жмудская язычаская Жамойція. Як ні тлумачыць гэтую дзівосную з'яву, адно пэўнае: ва ўсім Вялікім княстве Літоўскім, асабліва ж у яго заходняй частцы, Вітаўт карыстаўся аграмадным аўтарытэтам і папулярнасцю, яму як усеагульнаму любімцу выбачалася ўсё, нават здрада айчыны і адступніцтва ад веры продкаў. Нейкім незвычайным чуццём значная частка літоўскага і беларускага баярства згадвала ў асобе Вітаўта выдатнага дзяржаўнага дзеяча і схілялася на яго бок. І не памылялася...

Усю першую палову 1391 года ў Ордэне ішла інтэнсіўная падрыхтоўка да крыжовага паходу на Вялікае княства Літоўскае. У канцы верасня на чале з вялікім магістрам Канрадам Валенродам і князем Вітаўтам з Прусіі, Жмудзі і Лівоніі на Вільню рушыла 46-тысячная армія, узброеная „гарматамі і іншымі многімі прыстасаваннямі", як падае „Хроніка Быхаўца". Саюзнікі не толькі што не захоўвалі ў таямніцы гэтую кампанію, але вуснамі сваіх агентаў на Захадзе і Усходзе аб'явілі яе пераможным паходам, які прынясе канчатковую перамену хрысціянскага рыцарства над „паганцамі ды ерэтыкамі".

Перамогу святкавалі загадзёў. Калі незлічоныя харугвы захопнікаў сталі на мяжы Вялікага княства Літоўскага, военачальнікі далі ўдзельнікам паходу такі баль, якога дагэтуль не бачыла і не чула Еўропа, а вядома ж, што рыцары не былі аскетамі, любілі выпіць, з'есці і пазабаўляцца. І на стромкім беразе Нёмана, у засені залатых кронаў старадрэвін струменем палілося з дубовых анталак віно, з рожнаў зрэзваліся дымячыя сакавітыя кумпякі, а ў ядвабных шапірах ды проста ў навакольных зарасніках пад распаленымі рыцарамі застагналі і заенчылі нявольніцы і свежыя паланянкі.

Толькі праз некалькі дзён вялікаму магістру і яго падручным неяк удалося падняць у паход гуллівыя полчышчы. Недзе ў паўдарогі крыжацкія разведчыкі данеслі, што ўсё навакольле

(Працяг на стар. 6)

ВУЧНЁЎСКАЯ СТАРОНКА

„ДУБІНЫ" Ў ВАРШАВЕ

12 снежня 1987 г. у Варшаве ў студэнцкім клубе „Акцэнт" адбыўся агляд творчасці нацыянальных меншасцей. Быў запрошаны калектыў „Дубіны", песні якога можна пачуць у кожную нядзелю ў беларускай радыёперадачы.

Чытачы „Нівы" ведаюць, аднак, што існуе і калектыў „Дубіны II". Членамі гэтага калектыву з'яўляюцца вучні Гайнаўскага беларускага ліцэя. Яны таксама атрымалі запрашэнне на агляд. У суботу а 12⁰⁰ гадзіне аўтобусам Ваяводскага турыстычнага прадпрыемства яны адправіліся ў Варшаву.

Як кожнае студэнцкае мерапрыемства, так і гэтае пачалося са спазненнем. Першымі выступалі салісты. Прадстаўніком беларускіх студэнтаў быў выпускнік Гайнаўскага беларускага ліцэя Аляксандр Петручук, які цяпер з'яўляецца студэнтам нямецкай філалогіі. Публіка не падвяла, цэлы зал апладыраваў. Потым, як сказала Анна Кандрацюк, выступала „зорка беларускай эстрады" — „Дубіны". Салісткай гэтага калектыву з'яўляецца таксама выпускніца Гайнаўскага беларускага ліцэя Галіна Якімюк, якая цяпер з'яўляецца студэнткай пачатковага навучання ў Беластоку. У той час, калі „Дубіны" выконвалі вядомыя песні, публіка спявала разам з калектывам. У рэпертуары былі таксама і новыя песні, якія ўсім спадабаліся. Доказам гэтага былі бурныя воплескі. Найбольш усім спадабаліся песні ў выкананні прыгожых дзяўчат з Гайнаўскага беларускага ліцэя. У іх выкананні слухачы пачулі песні ў новай, цікавай апрацоўцы. Калі паляцелі гукі песні „Люблю наш край...", усе ўсталі.

„Дубіны II" былі вымушаны выканаць яшчэ адну песню на біс. Агляд закончыў хэйвіметалавы ансамбль. Калі пачаў ён іграць, частка слухачоў выйшла з залы і пайшла ў кавярню.

У мінулым годзе на аглядзе нацыянальных меншасцей украінцы адрэкамендаваліся найлепш. Думаю, што ў гэтым годзе мы, беларусы, былі лепш падрыхтаваны. Літоўцаў на аглядзе не было.

Юрка Вапа

ЯШЧЭ АДНА ЦАГЛІНКА НА ПАБУДОВУ МУЗЕЯ

Усе мы ведаем, што ў Гайнаўцы паўстае Музей помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху. Кожная залатоўка на рахунак пабудовы ўсё набліжае адкрыццё музея.

Гуртох БГКТ, які дзейнічае пры беларускім ліцэі ў Бельску-Падляшскім высунуў прапанову, каб на бацькоўскім сходзе сабраць грошы на пабудову музея. У нядзелю, 22 лістапада 1987 г., у кожны клас, дзе былі бацькі, прыйшло па два члены БГКТ. Былі прададзены цаглінкі на суму 64800 зл. Найбольш грошай было сабрана ў класах: Ia, IIa, IVп. Нашы бацькі не пашкадавалі грошай на пабудову Музея. Усім ім шчырае беларускае дзякуй. Аднак не была гэта першая падтрымка пабудовы Музея з боку вучняў і настаўнікаў Бельскага ліцэя і, думаем, не апошняя. На рахунак пабудовы да 22 лістапада 1987 г. было ўнесена амаль сто тысяч злотых.

Гуртох БГКТ у Бельскім беларускім ліцэі

P.S. Ганарар таксама на музей.

ЗАПУСТЫ Ў ГАЙНАЎЦЫ

27 лістапада 1987 года ў гайнаўскім старым парафіяльным доме адбыліся запусты. Запусты — гэта апошні дзень перад „піліпаўкай".

Калісьці нашы продкі ў гэты дзень паміналі нябожчыкаў. Уся сям'я ўставала вельмі рана, снедалі яшчэ да ўсходу сонца. Гаспадар запальваў свечку, ставілі на стале верцеху з куццёю. Уся сям'я малілася за памёршых. Потым гаспадар з гаспадыняй ішлі на могілкі і расстаўлялі на магілах родных місачкі з адлітай ядой. Пасля прыходу з могілак часам быў такі самы абед.

На нашых запустах быў Пётр Скепка з „Дубінамі II", яны далі нам невялікі канцэрт. Сустрэліся людзі з двух розных асяроддзяў: журналісты, улады гайнаўскай царквы, моладзь. Яны разам спявалі, танцавалі, смяяліся. Такія ўрачыстасці спалучаюць людзей і служаць нашай супольнай беларускай справе.

Аліна Маліш

ЛЁНІК У ГАЙНАЎСКІМ БЕЛАРУСКІМ ЛІЦЭІ

Ужо на два тыдні перад сустрэчай у школе толькі і гаварылі аб прыездзе нашага выдатнага мастака Лёніка Тарасэвіча. Сустрэча мела адбыцца чацвёртага снежня.

Не ведаю, ці сярод чытачоў „Нівы" знойдзецца такі, хто не ведае Лёніка. Апрача таго, што ён робіць мастацкую кар'еру, у яго таксама ёсць іншыя зацікаўленні, між іншым, прырода. У Лёніка таксама вельмі цікавы падыход да людзей. Да нас у Гайнаўскі беларускі ліцэй прыехаў са сваім неадлучным сабакам Тобі.

З Бельска прыехалі нашы сябры з беларускага ліцэя, Сельскагаспадарчага тэхнікума і Механічнага ліцэя. Апрача вучняў, была з намі таксама настаўніца школы № 3 у Бельску-Падляшскім Марыля Базылюк. З такімі сябрамі вельмі прыемна праходзіў час. Лёнік паказваў нам свае карціны на дыяпазітывах. Многа расказваў аб тым, як яго карціны траплялі на розныя выстаўкі, напрыклад, у такія краіны, як Англія, ЗША, Швецыя, Італія, а таксама і ў гарады Польшчы. Пазнаёміліся мы з яго дарогамі да мастацтва. Расказваў нам таксама Лёнік, як ён вучыўся ў пачатковай і сярэдняй школах. „Бывала і так, што ўцякалі мы з урокаў, каб рабіць з сябрамі намнога прыемнейшыя рэчы, чым у школе на ўроках", — гаварыў Лёнік. Аказваецца, што і ў такіх слаўных ужо людзей, як Лёнік, мінулае бывае вельмі падобнае на нашае.

Многім удзельнікам сустрэчы не вельмі хацелася верыць, што такі чалавек гаворыць „па-свойму", гэта значыць, па-беларуску.

Я вельмі радуюся, калі думаю аб тым, што хлопец, які выводзіцца з нашага асяроддзя, здабыў сабе такую прыхільнасць людзей і спецыялістаў на радзіме і ў далёкіх закутках Еўропы і свету.

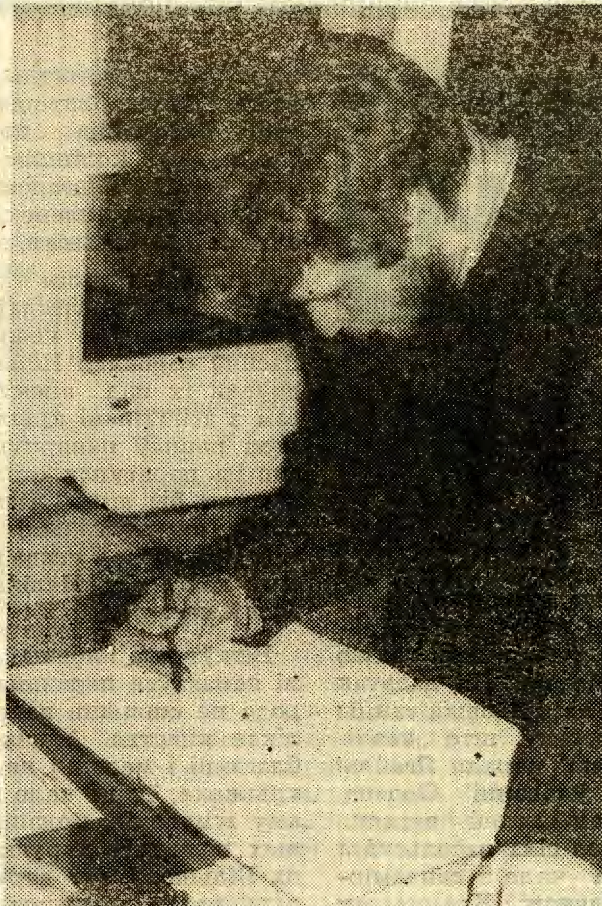
Мне здаецца, што такая форма знаёмства з вядомымі людзьмі дае ўсім многа задавальнення. Пасля такой сустрэчы мы сталі намнога багацейшымі.

Шкада толькі, што крыху замала вучняў прыйшло на гэтую сустрэчу, бо сапраўды, можна было на ёй вельмі прыемна, пры супольным спяванні песень, правесці час. Адным словам шкадуйце, хто не быў разам з намі!

Мы ў сваю чаргу вельмі просім Лёніка, каб калі толькі будзе ў яго свабодная хвіліна, яшчэ не раз наведаў нашу школу.

Аня Аверчук
Фота Міраслава Варанецкага

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

W odpowiedzi na Wasze pismo z dnia 14.12.1987 r. dotyczące publikacji prasowej „Piwaszniki zapaskudziać Michałowa" zamieszczonej w numerze z dnia 13.12. 1987 r., Zarząd Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska" w Michałowie nie może całkowicie zgodzić się z zarzutami postawionymi przez autora artykułu dotyczącymi obiektów Spółdzielni.

We wszystkich tych obiektach w roku 1987 przeprowadzono gruntowne prace remontowe polegające na całkowitym odnowieniu i wykonaniu wystroju wnętrz oraz elewacji zewnętrznej.

W celu poprawienia obsługi klientów zatrudniono w restauracji szatniarza, który odpowiedzialny jest za stan higieniczny pomieszczeń WC.

Bar znajdujący się w podparterowych pomieszczeniach restauracji jest typową pijalnią piwa odciążającą pomieszczenia konsumpcyjne od smakoszy tego trunku podawanego w kuflach.

Z treści artykułu wynika, że autor nie dość często korzysta z usług naszej gastronomii, ponieważ ze względu na „epidemię czerwonki" w województwie białostockim obowiązywał zakaz sprzedaży piwa w kuflach. W okresie od lipca do października 1987 bar nie prowadził działalności handlowej. Klienci baru mają możliwości korzystania z pomieszczeń WC, które to zostało wykonane w związku z przeprowadzonym remontem, a także z pomieszczeń WC restauracji.

Należy nadmienić, że placówki gastronomiczne systematycznie kontrolowane są przez Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Białymstoku i w roku 1987 zastrzeżeń co do działalności naszej gastronomii pod względem stanu sanitarnego nie wniesiono.

SDH w Michałowie decyzją Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku Wydział Handlu, na podstawie przeprowadzonej lustracji placówki i opinii społecznej komisji ds. oceny obiektów wzorcowych, otrzymał tytuł „Sklep Wzorcowy".

Przeniesienie sprzedaży piwa z centrum miasteczka nie jest możliwe, ponieważ sklep przy ulicy Sienkiewicza jest w remoncie i prace te planujemy zakończyć do I półrocza 1989 roku.

Sprzedaż piwa butelkowego na wynos odbywa się w Michałowie w sklepie spożywczym nr 1 i nr 2, na którą to Spółdzielnia posiada zezwolenie z Urzędu Wojewódzkiego. Naszym zdaniem te dwa punkty nie w pełni pokrywają zapotrzebowanie tutejszych mieszkańców, a w innych punktach sprzedaży takowego zezwolenia nie uzyskaliśmy.

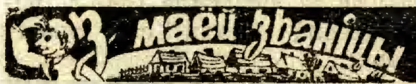
Że względu na odbywające się prace drogowe związane z asfaltowaniem drogi i ułożeniem chodników, Zarząd Spółdzielni temat zagospodarowania placów przy swoich obiektach tj. restauracji i SDH podejmie wiosną 1988 roku.

W obecnej chwili przy tych obiektach rosną lipy i wierzby.

Prezes Zarządu
GS „SCh" Michałowo
E. Matejczuk

Народны ансамбль песні і танца „Нёман" з Гродна вясною мінулага года выступіў у Беластоку.
Фота С. Грышявіцкага.

Яшчэ не зваліся ў нашым народзе шчырыя беларусы. Калі сустрэнуся я з такім, то аж нейкая саладосць расплываецца на ўсёй душы. Такі чалавек, напрыклад, Міхал Кірылюк з Дубічаў-Царкоўных, з якім я разам хадзіў у школу, а цяпер жыве ў Бельску, ён — першакласны шафёр. Даводзіцца быць шмат у дарозе, праездзіў узад ды ўпоперак усю Польшчу. Веданне людзей у свеце, вядома, спрыяе патрыятызму, бо тады больш заўважаеш і цэніш усенька добрае ў сваім народзе. „Ніва" ў Міхала Кірылюка заўсёды на стале, ён з ёю часам і ў далёкую дарогу выязджае...

Яго бацька, Іван Кірылюк, жыве ў Дубічах нашых, і сын часта бывае ў яго. Іван рабіў лістаношам на дубіцкай пошце, каля трыццаці гадоў прарабіў на службе, цяпер ён ужо на пенсіі. Быў заўзятым прапагандыстам „Нівы" і гэтага, відаць, набраўся і я ад яго... У Кірылюкоў, у бацькі і сына, усё беларускае на першым месцы: мова, звычаі, традыцыі, гісторыя. На службе і дома, усюды, дзе б не былі, яны застаюцца беларусамі. Таму і ўмеюць шанаваць іншыя народы і мовы, бо хто свайго не шануе, той і чужога не ацэніць па-людску. У нас, калі хто перастае быць беларусам, то вядома адразу, што для карысці ён такім стаў, з-за эгаізму і для жыццёвай выгоды. Такія людзі — цынікі і камбінатары, з імі мы не пабудуем лепшай будучыні, бо іхныя рукі ўсё заграбаюць сабе. Беларуская справа — не выдумка, не фанабэрыя, гэта справа маральнага здароўя нашага чалавека.

НЕ ЗВЯЛІСЯ ШЧЫРЫЯ БЕЛАРУСЫ

Міхал добра ведае Юрку Зюзю, нашага земляка і высокага афіцэра арміі, які пражывае ў Варшаве. Юрка, як і Міхал, цудоўны чалавек, сын бацькаўшчыны, а не адшчапенец, як гэта з іншымі сталася ў хуткую кар'еру. З ім разам служыць і Лёнік Грыгарук, гэтак жа шчыры беларус.

Калі я думаю пра іх, сеўшы ў ціхую нядзельку ў сваёй хаце, то неяк лягчэй ад таго на сэрцы маім: не звяліся шчырыя беларусы, і не адны мае знаёмыя застаюцца імі. Такіх, як яны, ёсць больш.

Не прападзем!

Мікалай Панфілюк

(Працяг са стар. 4)

Вільні на адлегласць пяці міляў Скіргайлавы войскі датла вычысцілі ды выпалілі, не пакінуўшы ні людзіны і ні саломіны, а самі заселі ў адноўленых і ўзмоцненых крэпасцях. Гэта моцна ўстрывожыла Валенрода і іншых крыжацкіх военачальнікаў, бо чым жа ж падчас аблогі Вільні пракарміць такую аграмадную армію? На дадатак з Мальбарка адмысловыя ганцы прымчалі звестку, што „незлічоныя харугвы" караля Ягайлы ўдарылі на ўладанні Ордэна. Фактычна, пад канец верасня 1391 г. значная сіла пасольскага рыцарства на чале з сандамірскім кашталянам Крыстынам намагалася вярнуць Польшчы важны замак Златорыю на Куявах, бяспраўна прададзеную крыжакам колішнім паплечнікам караля венгерскага Людовіка, князем шлёнскім Уладзіславам Апольчыкам.

Аднаго і другога хапіла, каб вялікі магістр, загадаўшы пабудаваць некалькі невялікіх крэпасцяў паабапал Нёмана і перадаўшы іх пад апеку Вітаўта, сам з асноўнымі крыжацкімі сіламі рашыў павярнуць у Прусію на паратунак сталіцы, якая быццам бы апынулася ў небяспецы, як тлумачылі яго прыхільнікі правал усяго гэтага гучнага паходу на Вялікае княства Літоўскае.

Вітаўт жа, мабыць, усімі сіламі намагаўся пераканаць Валенрода не спыняць наступ на Вялікае княства. Аднак, калі яго благанні і маленні не ўзрушылі крыжака, ён на чале падлеглых яму жмудскіх, полацкіх і наёмных нямецкіх харугваў рушыў на Вільню. І тут варта прыгадаць надта ж жывы абразок з „Хронікі Быхаўца" пра здабыванне Вітаўтам Вільні.

„І князь вялікі Скіргайла, пачуўшы пра ідучага з войскамі вялікага князя Вітаўта, сабраў сілу сваю вялікую літоўскую і рускую ды пайшоў насупраць Вітаўта. Стаў Скіргайла, перайшоўшы раку Вілію і апалчыўшыся, на полі на Шэшкінах (сёння гэтая мясціна ўжо знаходзіцца ў межах Вільні — М. Г.). Вітаўт з нямецкімі сіламі, абозам і гарматамі, пайшоў з гары на Скіргайлу. І пачалі немцы біць з гармат па войску Скіргайлавым і многа ў войску Скіргайлавым пабілі. Не вытрымалі Скіргайлавы войскі стральбы нямецкіх гарматаў і сталі разбягацца. Вітаўтавы войскі пагналіся за імі ды білі іх і вялікае мноства іх перабілі, а іншыя самі ў рацэ Віліі патапіліся.

Скіргайла самотна пераплыў раку і ўцёк на Крывы горад. Вітаўт акружыў яго там. Крывы горад быў драўляны. Немцы раілі Вітаўту, каб з гармат не страляў па ім, бо гэтым ён

У БРУДНЫМ КАЖУСЕ

У Бельску ёсць дзве хімічныя пральні, дзе прымаюць у чыстку вопратку і бялізну, а пасля вязуць у Гайнаўку — у „Феміну". Калі я прынёс у чыстку свой кажух, яго прыняць адмовіліся. Прымаюць толькі касцюмы, паліто, кашулі і начную бялізну. Чаму ж гэта так? Кажуць: вязі, пан, у Беласток. Бачыце, якая цяпер „перастройка": шукай у Беластоку пральню, дзе захочуць пачысціць твой кажух!

Бяру кажух і вязу да вядомага Сохі. Яго жонка кажа: забараняе чысціць кажухі фінансавы аддзел!

Я буду хадзіць у брудным кажусе, а што на гэта фінансавы аддзел, які „забараняе чысціць кажухі" ў нашым горадзе? Што за дзіўныя загады для рамеснікаў? У мінулым годзе чысцілі, і ўсе хвалілі. Ці цяпер адзіны выхад — выкінуць брудны кажух у сметнік? Калі „Феміна" не чысціць, дык чаму нельга гэтага рабіць і рамеснікам? Цікава, каму яшчэ што забароняць?

Андрэй Гаўрылюк

Просьбы з Дубіцкай гміны

Назбіралася крыху балючых праблемаў у гміне Дубічы Царкоўныя.

Як жыць пенсіянерам, якія не маюць на чым ежы нагатаваць? На плітцы электрычнай? Ну, а калі святло выключаць, тады што? Часта ж выключаюць на правінцыі.

Толькі два разы ў тыдзень бывае ў Дубічах зубны лекар. Каб кожны дзень доктар Цыбрук прыязджала, то і так работы было б ёй аж пад завязку! А яна ж тут не ўстаўляе зубоў. Часам чалавек у такой сітуацыі, што цяжка яму ездзіць да зубнога лекара кудысьці далей. Калі ж раптам моцна забаліць зуб, дык тады і зусім бяда!

Прадаўшчыцы ў нашых крамах не маюць на чым лічыць. Часта памыляюцца яны — іншы раз не дадасць рэшты або і перадасць. Я сама ўжо разы тры аддавала лішнюю рэшту назад. Скажу шчыра, што і мне прадаўшчыцы аддаюць, калі замала рэшты тае выдадуць.

Як паехаць інваліду першай катэгорыі да акуліста? Вазьміся наняць таксі, дык усёй сваёй пенсіяй не расплацішся з ім! Для мяне гэтая праблема вельмі балючая. Падумала: а ці нельга было б вазіць такіх інвалідаў „хуткай дапамогай", якая знаходзіцца ў дубіцкім асяродку здароўя?

Падказвае мне настаўніца з Гайнаўкі: калі ганарары за карэспандэнцыі ў „Ніву" такія мізэрныя, а фатаграфіі, дасыланыя ў рэдакцыю, не вяртаюць, дык павінны хоць тыя фатаграфіі вяртаць карэспандэнтам назад, бо нашто яны „Ніве"?! Каб прападалі тамака ў архіве? А фатаграфіі тыя, пасля доўгага часу, набываюць немалой вартасці як дакумент гістарычнага часу ваколіцы ці мясціны. Хоць такім чынам „Ніва" магла б кампенсаваць карэспандэнтам слабую ганарарную плату. Мы разумеем, што „Ніва" — малая газета, і шмат плаціць не можа. Не маем да яе за гэта прэтэнзій.

Пэры

Наша пошта

Наш чытач **Вітальд Есіп Кавалёў з Белага Дунайца**, што недалёка ад Закапанага, піша, што з захапленнем прачытаў новую кніжку Сакрата Яновіча „Беларусь, Беларусь". Пражываючы якраз у тым старонні, дзе быў пахаваны 23 жніўня 1919 г. Іван Луцкевіч, адзін з выдатных пачынальнікаў беларускага руху, Кавалёў асабліва зацікавіўся гэтым фактам. „Хачу запытаць у вас, — піша ён, — дзе ў Закапаным знаходзіцца магіла Луцкевіча. Я прайшоў усе Могілкі Заслужаных, т.зв. Пэнксаў Бжызэк — тадышнія закапянскія могілкі — шукаючы яго магілу, і... не знайшоў (...) Таксама на Новых Могілках, што каля Наватарскай вуліцы, не ўдалося мне адшукаць тае магілы... Дзе яна?"

Далей карэспандэнт просіць, каб „Ніва" змясціла публікацыю пра Івана Луцкевіча. Пра гэтую гістарычную постаць амаль нічога невядома чытачам.

Ад рэдакцыі. Магілу Івана Луцкевіча спрабаваў адшукаць наш малады гісторык Алег Латышонак (яму ўдалося выратаваць ад забыцця магілу Алеся Гаруна ў Кракаве). Ён, будучы ў Закапаным, устанавіў, што Іван Луцкевіч быў пахаваны на даўніх могілках каля мясцовага парафіяльнага касцёла. У гутарцы з манашкай гэтага касцёла, якая вядзе канцылярыю, А. Латышонак даведаўся, што магілу Івана Луцкевіча выкраслілі з рэестраў прыблізна каля 1963 года, і на яе месцы пахаваны хто іншы. Справа ў тым, што калі на працягу доўгага часу, больш-менш паўвеку, няма прыкмет апекі над нейкай магілаю — з боку сваякоў ці іншых асоб — такая магіла падлягае касацыі, а яе месца выкарыстоўваюць як пустое (на могілках робіцца „песна").

Пра жыццё і дзейнасць Івана Луцкевіча мы пісалі ў „Ніве", між іншым на падставе публікацый у савецкай газеце „Голас Радзімы". Абяцаем вам яшчэ раз вярнуцца да гэтай тэматыкі, тым болей, што набліжаецца сямідзесяцігоддзе ад смерці гэтага выдатнага сына Беларусі. **(ся)**

Бельск. Вул. Тадэвуша Касцюшкі. Фота Я. Целушэцкага.

драўлянаму гораду нічога не зробіць. Лепш біць з гармат па гары. І Вітаўт закапаў гарматы на Туравай гары... і загадаў біць у Крывую гару. Нямала той гары з гароднямі (часткамі абароннага вала — М.Г.) разбіў, і ў горадзе людзей страх апанаваў. У той момант Вітаўт накіраваў штурм і здабыў рэшту горада. Князя Скіргайлу схапіў і ў турму кінуў, Крывы горад спаліў..."

Далей храніст кажа, што Вітаўт „сеў сам на Вільні і на Вялікім княстве Літоўскім", значна папярэджваючы факты, бо сталася гэта некалькімі месяцамі пазней. На самай справе ў тую восень Вітаўту не ўдалося здабыць усю Вільню і „сесці" ў ёй вялікім князем. Проста ў яго было замала сілы, каб апанаваць сталіцу, але дастаткова, каб рушыць на поўдзень і з ходу ўзяць даволі значную крэпасць у Мерачы ды „аблажыць" усяго год таму назад страчаную Гародню.

Аднак першы штурм Вітаўтавых войск гарадзенцы ўдала адбілі. Другі і наступныя прыступы таксама. Сумленна ўмураваныя яшчэ пад яго самога наглядам магутныя сцены, выдатна выпраўленыя і ўзмоцненыя пасля здабыцця Гародні войскамі Ягайлы, не паддаваліся нават жалезным ядрам, якія сотнямі вырыгвалі на іх нямецкія гарматы. Гарнізон абараняўся заядла і пасля кожнага штурма пад сценамі аставаліся стусы пабітых і пакалечаных Вітаўтавых ваяў. І Кейстутавіч кінуўся на хітрасць: ведаючы ўсе патаемныя праходы, заслаў у крэпасць некалькіх сваіх рыскуноў і тым удалося перасварыць паміж сабою абаронцаў. Заданне не было цяжкім: гарнізон складаўся з беларусаў, палякаў і літоўцаў, кожная з гэтых груп пазірала на другую з недаверам, а нават варожасцю. І невыпадкова: беларусы былі то на баку Скіргайлы, то Вітаўта, палякі спрыялі каралю Ягайлу, літоўцы адназначна схіляліся да Вітаўта. Рыскунам Кейстутавіча ўдалося падкінуць агонь, у крэпасці ўспыхнуў пажар, і абаронцы, замест сумесна гасіць яго, кінуліся адзін другому да горла, падазраючы ў здрадзе. Урэшце беларусы ўз'ядналіся з літоўцамі, перахапалі палякаў і зачынілі іх у склепе. Затым спраўна пагасілі пажар і... адчынілі вароты Вітаўту. Пасля такой удачы Кейстутавіч не мог сунiцца ад шчасця і радасці і зараз жа наладзіў паход на Навагрудак. Аднак ні гарматны бой, ні самабойчыя штурмы, і, урэшце, ніякія хітрыкі не змаглі адолець згодных і ахвярных абаронцаў магутнай навагрудскай крэпасці. Яны не толькі бараніліся, але частымі вылазкамі ўдала атакавалі Вітаўтавых ваяў. Да таго ўдарылі траскучыя маразы, у знішчожаным наваколлі не стала харчоў людзям ды корму коням і Вітаўт вымушаны быў зняць аблогу з Навагрудка і падацца зноў да крыжакоў. Відаць, у бацькоўскай Гародні не хацеў аставацца — баяўся атакі з боку Альгердавічаў.

Мікола Гайдук

Анатоль Маўчун, Познань. Ваш допіс „Спадчына" мы зразумелі як звычайны ліст да нашага ведама, у якім вы апісваеце сваё сяброўства з Уладзімірам Дубовікам. У бібліятэцы нябожчыка вы знайшлі шмат вартасных беларускіх кніжак, напрыклад, хрэстаматыю Дварчаніна. Гэта належыць да скарбаў беларускай культуры, і таму, калі вы можаце, апякуйцеся гэтымі рэдкімі выданнямі!

Даючы вам публічны адказ, мы маем на ўвазе не толькі вас. Магчыма, нехта іншы з нашых чытачоў знаходзіцца ў падобным становішчы, таму кіруем гэтыя словы да ўсіх.

ФАЛЬКЛОР

ШТО Ж ТЫ НАРАБІЛА?
(сямейная)

Выпраўляла маці сына у салдаты,
выпраўляла маці сына у салдаты,
маладу нівестку — ў поле лёну рваці.*)
— Як ні вырвеш лёну, ні прыходзь дадому,
як ні вырвеш лёну, ні прыходзь дадому,
заставайся ў полі — расці тапалёю.
Ана рвала, рвала, рвала ні дарвала,
ана рвала, рвала, рвала ні дарвала,
засталася ў полі — тапалёю стала.
Ой, мінае рочок, прыходзіт сыночок,
ой, мінае рочок, прыходзіт сыночок,
пытаецца ў маці: — Дзе мой галубочок?
— Не пытайся сыну, а бяры сякеру,
не пытайся сыну, а бяры сякеру,
ды пайдзі ў поле — зрубай тапаліну.
Як ударыў жэ раз, ана пахілілась,
як ударыў жэ раз, ана пахілілась,
як ударыў другі — ана папрасілась:
— Не рубай, казачэ, я — твая дружына,
не рубай, казачэ, мы — твая дружына,
падзівісь: тут разам лежыт тва дзеціна.
— Ой ты, мамо, мамо, што ж ты нарабіла?
Ой ты, мамо, мамо, што ж ты нарабіла?
Мы так кахаліся, ты нас разлучыла.

*) *Кожны другі і трэці радкі паўтараюцца.*

Ад Валянціны (1941 года нараджэння) і Сямёна (1940 года нараджэння) Лукшаў, спевакоў з калектыву „Сямяне", в. Баб'я-Гара гм. Нараўка, запісаў 14 верасня 1987 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфравау Я. Бондар.

Мясныя стравы

КАТЛЕТЫ З ГРЫБАМІ

Трэба ўзяць 400 г бачку, 50 г сушаных грыбоў (найлепш баравікоў), 1 цыбулю, 1 яйка, 1 сталовую лыжку малака, 4 сталовыя лыжкі цертай булкі, 4 сталовыя лыжкі шмальцу, соль.

Бачок падзяліць на кавалкі, пакідаючы пры кожным костачку, пасля чаго збіць яго і пасаліць. Падрыхтаваць фарш. Цыбулю нарэзаць і падсмажыць, каб стала мяккая. Грыбы памыць, намачыць у халоднай вадзе і зварыць, пасаліўшы, а пасля яшчэ раз памыць, нарэзаць саломкай і дакладна перамяшаць з цыбуляй. Фарш палажыць на кавалкі бачку, загарнуць, прыдаючы ім форму катлетаў, памачыць у збітае яйка, змешанае з малаком, паніраваць у цертай булцы і смажыць.

ШНІЦЭЛЬ ПА-ГРОДЗЕНСКУ З КРАКЕТАМІ

На 400 г свіногa бачку трэба ўзяць 1 яйка, 4 сталовыя лыжкі цертай булкі, 4 кавалкі булкі, 1 сталовую лыжку шмальцу, прыправы, соль.

На кракеты трэба ўзяць: 6 бульбін, па адной сталовай лыжцы масла і мукі, 2 яйкі, 2 сталовыя лыжкі цертай булкі, 4 сталовыя лыжкі тлушчу, 1 шклянку грыбнога соусу, соль.

Свіны бачок (без косці) парэзаць на кавалкі, збіць, пасаліць, паніраваць у яйку і цертай булцы і смажыць.

Звараную бульбу стаўчы, дадаць жаўткі, масла, соль і муку, усё добра перамяшаць. Падрыхтаваць шарыкі (кракеты), паніраваць іх у бялку і цертай булцы і смажыць як фрыткі ў вялікай колькасці тлушчу. Кожны шніцэль палажыць на кавалку падсмажанай булкі і падаць з кракетамі з бульбы, палітымі грыбным соусам.

Грыбны соус робім наступным чынам. На 30 г сушаных грыбоў патрэбны 3 шклянкі грыбнога адвару, 2 сталовыя лыжкі мукі, 1 цыбуліна, 3 сталовыя лыжкі масла, соль.

Прасеяную муку падсмажыць, каб мела крэмавы колер, і, не астуджваючы, развесці гарачым грыбным адварам. Варыць соус на малым агні мінут 15-20, пасля чаго працадзіць. Дробна пасечаную цыбулю падсмажыць на масле, а пасля змяшаць з пасечанымі варанымі грыбамі, палажыць іх у соус і пасаліць. Яшчэ раз закіпяціць.

Такі соус падыходзіць і да мяса, і да бульбы, і да розных клёцак, кракетаў, макарону.

Гаспадыня

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Мы з Галяй — дзве сяброўкі яшчэ са школьнай лаўкі. Амаль разам выходзілі замуж з вялікага кахання, але і ў мяне, і ў яе жыццё зладжылася не надта цікава. Не мінула тры гады ад шлюбу, як мой муж стаў разглядацца за іншымі жанчынамі. Не скажу: быў прыстойны, і бабы самі лезлі да яго. А пачалося ўсё ў яго на рабоце. Рабілі там нейкія выпіўкі, выязджалі на маёўкі. Там заўсёды была вясёлая кампанія — вядома, без мужоў і жонак. У канцы канцоў мала калі я і бачыла свайго мужа, і праз сем гадоў ад вяселля адчувала сябе амаль удавой. Гуляў то з адной, то з другой бабай, і гэта ўжо не было сакрэтам для нікога. І што ж, Сэрцайка, на жаль, гуляе далей, а я сохну з дня на дзень, баючыся, што будзе і як будзе.

Муж маёй сяброўкі Галі ёй не здраджвае. Але затое надта п'е. П'е да такой ступені, што яна яго амаль не бачыць цвярозага. Калі вяртаецца дахаты п'яны, не скажа ёй ніводнага цёплага слова — толькі лаянка ды штуршкі, а як што пападзе пад руку, то і патаўчэ яшчэ. Галя вельмі часта плача. А ў апошні час прыйшла да мяне і кажа: „Табе добра, твой муж не п'е". А я кажу, што лазіць па бабах затое. „Ну і што, што лазіць, — кажа яна, — але маеш ты яго хоць тады, калі дахаты прыдзе, а я дык свайго не маю ніколі!"

І так прыходзіць яна да мяне, і паплачам разам, і панаракаем на сваіх мужоў. А чым усё гэта кончыцца, дык і не ведаем. Фактычна справа маёй сяброўкі мяне не так моцна цікавіць, як мая. Бо не ведаю, ці не адыдзе мой муж ад мяне, бо нешта за-

доўга ля адной затрымаўся. Але хацела б, Сэрцайка, каб ты выказалася ў такой справе: як яно наогул лепей, ці — калі муж п'яніца, ці — калі здраджвае жонцы? Бо мне дык здаецца, што і так і так кепска, але ўсё ж такі лепш было б, каб і мой быў толькі п'яніцам. Тады прынамсі я ведала б, што ён мой і толькі мой. Напэўна не была б я зайздросная ў адносінах да бутэлькі, а вось як падумаю пра бабу, дык проста жыць не магу.

Вера

Вера! І п'яніца — кепскі, і здраднік — нядобры. Найлепш было б, вядома, каб муж не піў і жончынай спадніцы трымаўся. Вашыя з сяброўкай меркаванні вельмі смешныя. Ёй здаецца, што хай бы нават здрадзіў ёй, але хоць бы часамі на вочы бачыў, бо ж вечна п'яны, а табе здаецца, што лепш было б, каб і ўпіўся, ды прыйшоў дахаты, як труп, — абы табе не здраджваў.

Міленькая мая! Не толькі жанчыне, але і кожнаму чалавеку заўсёды хочацца таго, чаго няма. І тое недасягальнае здаецца яму сапраўдным шчасцем. А шчасця, яго лавіць не трэба. Шчасце — яно ў табе, у душы тваёй, у тваім нутры. Нічога не бывае без прычыны, і здаецца мне, што павінны вы — як ты, так і твая сяброўка — загляніць у сябе глыбей і паставіць дыягноз: чаму так сталася? А тады пачынаць лячэнне.

Сэрцайка

СОННІК

109

Сусед — вялікія непрыемнасці з-за плётак.
Сустрэча — наробіш даўгоў.
Сухары — ашчаджай; есці — добры даход; сушыць — хвароба ў сям'і.
Сухоты — доўгае жыццё.
Сфінкс — атрымаеш пэўныя звесткі, дакладнае вытлумачэнне.
Схаванка — вясёлая будучыня або вялікія турботы.
Сход — твае намаганні дарэмныя.
Сцежка — штосьці цябе перапужае; шырокая — шчасце без аніякіх перашкодаў; вузкая — цябе будуць чапаць.
Сцёгны (уда) худыя — беднасць і турботы; моцныя — прыбытак і шчасце ў дзецях.
Сцізорык — інтрыгі; знайсці — шчыры прыяцель; скалечыцца ім — нявернасць.
Сціск, натоўп — быць у ім — калатня, сварка, гнеў; бачыць — вялікі даход у інтарэсах.
Сцэна — ты нячэсны.
Сцягі — вялікая радасць.
Сцяна — знойдзеш ахову і апеку.
Спытак — здзяйсненне надзей; тоўсты — удачы ў інтарэсах.
Сын — засмучанне, турботы.
Сыр — шчасце і здароўе; смярдзючы — хвароба; кроіць — цябе чакае аперацыя.
Сыроватка — патрэбна лекарская дапамога.
Сытасць — задавальненне.
Сэрца крывавячае — цяжкая абраза; моцна б'ецца — фальшывыя прыяцелі; сударгі (скурчы) сэрца — благія звесткі; сэрца ад звона — неспадзяваны заробак, даход.

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

ЁЛКА Ў РЫБАЛАХ

Не такая, як штогод, была сёлета ёлка ў Рыбалах 7 студзеня — у першы дзень Каляд. Ёлка была арганізавана для дзяцей усяго Рыбалаўскага прыхода настаяцелем царквы Рыгорам Сасной пры дапамозе вясковага дома культуры і пры выдатнай падтрымцы ўсіх бацькоў. Уключыўся з калядкамі і слаўны вакальны калектыў „Хлопцы-рыбалоўцы". Яны запрасілі таксама Дзеда Мароза, які сапраўды прыехаў, гуляў з дзецьмі і раздаваў падарункі.

У вялікай святочнай паэтычна-песеннай праграме прынялі ўдзел амаль усе дзеці. Больш дзвюх гадзін 80 дзяўчатак і хлопчыкаў усіх узростаў і ўсіх класаў дэкламавалі вершы, спявалі калядкі. Шмат было рускіх і беларускіх вершаў, былі і жарты з „Нівы". Старэйшыя дзеці ў сатырычных тэкстах высмейвалі розныя дрэнныя праявы нашага жыцця. Людзі смяяліся з сябе, са сваіх уласных недахопаў. А смех — гэта ж найлепшае лякарства на ўсе хваробы.

Увесь рэпертуар падрыхтавалі з дзецьмі бацькі. Дэкламавалі дзеці адважна, упэўнена. Многія добра валодаюць і рускай, і беларускай мовамі. А веданне моваў заўсёды сведчыць аб культурнасці чалавека.

Я вельмі цешуся, што вучні з Рыбалаў, Паўлаў, Война і Канюкоў стараюцца вывучаць беларускую мову і літаратуру і рускую мову і літаратуру. Ды не толькі школьнікі. Трохгадовы Крысь Мартынюк, зусім не баючыся барадатага Дзеда Мароза, бадзёра прадэкламаваў, да яго задзёршы галоўку: „Дзед Мароз, чырвоны нос, дзецям ёлачку прынёс", а двухгадовая Каця Сасна, зусім па-жаночаму, з усмешкай папалавала Дзеда за падарунак. Той узрушыўся, але з-за бароды, густых броваў і вусоў не відаць было слязы, якая наплыла на старыя вочы, — слязы радасці за дзетак, якія сказалі яму ў гэты мірны святочны дзень столькі прыемных, ласкавых слоў. (вв)

Я, ТАТА І САБАЧКА

Завуць мяне Ілёнка. Бачыце мяне на гэтым здымку. Калі да нас прыехаў рэдактар з Беластока, з „Нівы", дык мы сфатаграфаваліся разам з татам і нашым сабачкам. Шкада толькі, што мамы разам з намі не было. Яна тады кароў даіла. У мяне ёсць яшчэ брацік Каміль, але ён маленькі, і сядзеў з бабуляй у хаце.

Тата ў мяне вельмі добры. Мама — таксама. У таты надта ж многа работы, бо ён гаспадар. Рэдактар з „Нівы" казаў, што напіша пра нашых бацькоў. А я хацела б, каб і пра нашага сабачку не забыўся. Наш сабачка чорненькі, як жучок. Ён сцеражэ наш панадворак і бегае з намі, калі тата з мамай і з бабуляй едуць у поле. У нас на падворку многа-многа вялікіх машын. Ёсць „Паланэз", тры трактары і чырвоны камбайн, а ў хлеўні — многа беленькіх парсючкоў. Я іх не баюся. Толькі рыжаваты кнур страшнаваты. А з Жучком мы найлепшыя сябры. Усюды бегаем разам.

Тата кажа, што хутка мы пяройдзем жыць вось у гэты новы дом. Там столькі пакояў і пакойчыкаў, што можна гуляць у хованкі. Добра жывецца ў Баброўніках. Асабліва летам. Прыязджайце да нас.

Размову запісаў і фатаграфаваў **Віктар Рудчык**

Максім Лужанін

СНЕГ

Вось заладзілі дажджы,
Сеў і з хаты не бяжы.

Толькі вечарам учора
Падмярзаць стаў панадворак,

Хмары некуды сплылі,
Зоры ў небе зацвілі...

А пасля ўсхадзіўся вецер,
Выў у коміне ўвесь вечар.

Так я з гэтым і заснуў,
А на ранне, як зірнуў, —
Вось, здаецца б, і пабег:
Белы,
Белы,
Белы
Снег.

Ветру нудна не было,
Накруціла, намяло:

А далёка,
А глыбока,
А высока,
Аж да вокан!
І на полі,
І на голлі,
Дзе ні станеш, —
А-я-яй! Які сняжок:
Што ні ступіш,
дык слядок!

Алег Лойка

СПРЫТНЫ ЎНУЧАК

Спрытны ўнучак, як каўбой,
Ледзь прачнецца раніцой,
Аб'яўляе цацкам бой, —
Усе нішчыць — да адной.
„А-я-яй! — дзед Аяяй
Упічувае. — Не чапай!"
Ну, а бабка Оёёй:
„О-ё-ёй! — крычыць.
— Пастой!.."

Спрытны ўнучак, як каўбой,
Кажа ёй: „Сама пастой,
Я ж прылягу, адпачну —
Цацкі зноў ламаць пачну".
Просіць дзедка Аяяй:
„Дарагі, не пачынай!"
Ну, а бабка Оёёй:
„О-ё-ёй! — крычыць.
— Пастой!.."

„Я магу і пастаяць.
А хто ж будзе іх ламаць?"
„Я! — сказаў дзед Аяяй. —
Ану, коніка давай,
Верталёт давай і лук!.."
„Не чапай! — азваўся ўнук,
Лямантуе ўнук: — Пастой!
Цацкам-мір! Закончым бой!"

Мар'ян Дукса

НІ ТАК ЧЫТАЛА?

Так чытала,
так гартала,
аж пакуль цямнець не стала.
З кніжкай ела,
з кніжкай спала,
з кніжкай бегала нямала.
З ёю ў сад хадзіла я,
з ёй была ля ручая,
з ёй сядзела рана-рана
ля блакітнага экрана.
Нават
кнігі не закрыла.
Так вучыла,
так гартала —
толькі тройку атрымала.
Можа,
Я не так чытала?

Уладзімір Ліпскі, галоўны рэдактар дзіцячага часопіса „Вясёлка", вядомы беларускі пісьменнік, які напісаў ужо шмат кніжак для дзяцей і моладзі, прыслаў у „Зорку" рукапіс новай кніжачкі для дзяцей. „Дасылаю на суд „Зоркі" і яе чытачоў рукапіс сваёй кнігі, — піша пісьменнік. — Пісаў яе для самых маленькіх, якія будуць вывучаць азбуку. Каб убачылі, якая багатая беларуская мова, каб навучыліся гуляць у словы, адчуваць іх змест, распазнаваць гукі".

Уводзіць дзяцей у казку-забаўлянку герой часопіса „Вясёлка" Вася Вясёлкін, вялікі памочнік аўтара кнігі і рэдактара часопіса. Кніжачку будзем друкаваць у адрэзках. „Зорка" мае надзею, што казка паможа дзецям глыбей зразумець сэнс многіх нашых звычайных слоў, лепш пачуць смак нашай сакавітай, багатай мовы.

Уладзімір Ліпскі

Казка-забаўлянка

Вася Вясёлкін прынёс у прадшколле вясёлую азбуку. Літары з магнітамі мацаваліся да прыгожай дошкі, як шашкі.

— Як з азбукай гуляць-забаўляцца? — спыталі дзеці.

— А во як, — таямніча падміргнуў Вася Вясёлкін.

Ён паздымаў з дошкі літары, перабытаў іх, прапанаваў:

— Цяпер, сябры, давайце шукаць патрэбныя літары. Парадак трэба захоўваць такі, як у азбуцы.

— Давайце, давайце, — згадзіліся дзеці.

— Літары будзем не толькі адшукваць, а прыдумляць пра іх вясёлыя гісторыі, — сказаў Вася Вясёлкін.

— Добра, добра, — дружна адгукнуліся дзеці.

— Але ў нашай забаўлянцы ёсць яшчэ адна ўмова, — сур'ёзна папярэдзіў Вася Вясёлкін.

— Якая?

— Амаль у кожным слове павінна адгукнуцца тая літара, пра якую будзем прыдумляць. Згода?

(Працяг на стар. 10)

ТАНЦУЕМ НА КАНЬКАХ

Пачынаюцца канікулы. Маю надзею, што і надвор'е для адпачынку будзе як на заказ дзяцей: сонца, лёгкі марозік і снег. А пра каток на школьнай пляцоўцы вы ўжо самі пастарайцеся. Жадаю прыемнага адпачынку і прапаную вам танцы на лёдзе.

ТАНЦАВАЛЬНАЯ ДАРОЖКА

Расстаўце ногі на шырыню плячаў.

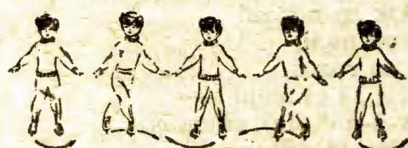
Раз! Правую нагу трэба перанесці цераз левую, і ўсю цяжкасць цела перанесці на гэтую нагу.

Два! Левую нагу пастаўце радам з правай і, сагнуўшы ногі ў каленах, ледзь-ледзь прысядзьце.

Тры! Левая нага пераступае цераз правую.

Чатыры! Паўтарыце рухі, якія ідуць на лічэнне „два".

Малюнак паможа вам правільна вывучыць гэты танец.

ШКОЛЬНЫ ВАЛЬС.

Раз! Крок правай нагой уперад з лёгкім націскам на вонкавае рабро канька.

Два! Левая нага каўзком абганяе правую і цяжкасць цела пераносіцца на ўнутранае рабро канька. Каб гэты рух выйшаў добра, трэба левае плячо высунуць крыху ўперад.

Тры! Правая нага ідзе назад і адрываецца ад лёду толькі тады, калі трэба зрабіць крок на лічэнне „раз".

Паглядзіце на малюнак. Рухі хлопчыка і дзяўчынкі аднолькавыя. Толькі хлопчык павінен пачынаць танец з лічэння „два".

(Працяг са стар. 9)

ВЯСЁЛАЯ АЗБУКА

— Згода, згода, — загудзелі дзецi.

І вось якія забаўныя гісторыі прыдумалі Вася Вясёлкін і дзеці.

А І Б ІГРАЛІ НА ТРУБЕ

Аднойчы з азбукі Антося адарвалася А і Б.

Барбос брахаў, біў у бубен аб бядзе.

Антось адмовіўся ад абеду, абуўся, апрануўся.

Барбос бегаў з біноклем.

Шукаць А і Б Антось і Барбос адправіліся ў Афрыку.

Антось — на асле. Барбос — на бабры.

Ах, Афрыка! Антось аб'еўся ананасамі, а Барбос — бананамі. А і Б не адшукалі.

У адчаі на аблачыніцы аб'яву адправілі: „Хто бачыў А і Б?"

Акіян аглядаюць акулы.

Балоты баламуцяць бегемоты.

Бусел, бусліха, бусляняты буслянку аглядаюць.

Алень акуратна алешнік азірае.

Барадаты баравік у бары блукае.

Антось на асле астравы аб'язджае.

Барбос на бабры берагі аплывае.

А тым часам А і Б ігралі ў аркестры на трубе.

А — акала, а Б — бэкала.

Працяг будзе.

Пішуць школьнікі

АДКУЛЬ УЗЯЛАСЯ НАЗВА ЛАСІНКА?

На ўроку польскай мовы настаўніца сказала, што будзем пісаць легенду пра нашу мясцовасць.

Вёска, у якой я жыву, называецца Ласінка. Ніхто дакладна не ведае, колькі ўжо гадоў існуе і адкуль узялася такая назва. Ёсць толькі легенды. А вось адна з іх. Расказала мне яе старэнькая бабуля.

Даўно, даўно таму назад месца, дзе знаходзіцца вёска, а таксама тэрыторыю вакол яе парасталі вялікія лясы. Лес быў стары, як пушча. У месцы, дзе ляжыць вёска, лес быў трохі радзейшы, тут жа плыла рэчка Інка. Да рэчкі вяла сцяжынка, якую вытапталі звяры, прыходзячыя на вадапой.

Аднойчы лесам ішлі людзі. Лес быў такі густы, што цяжка было прадзірацца праз яго. Людзі заблудзілі і вымушаны былі заначаваць. Распалілі вогнішча, павячэралі і ляглі спаць, а як развіднела, пачалі разглядацца па лесе. Заўважылі, што лес у нейкім месцы радзее. Потым убачылі рэчку, а затым і стада ласёў ля яе. Ад ласёў і назвы рэчкі тое месца назвалі Ласінка.

Ала Гайдук,
школа ў Ласінцы.

НАВЕДАЛІ НАС

У адну з нядзель перад Калядамі наш прыход наведаў хор дзяцей з царквы Св. Мікалая ў Беластоку. Выступалі школьнікі малодшых класаў і старэйшых. Дзеці спявалі калядкі на беларускай і ўкраінскай мовах, а пераважна на мясцовай беларускай гаворцы. Людзі былі заварожаны іх выкананнем. У царкве панавала абсалютная ціша, толькі плыў цудоўны спеў. Як прыгожа, як хораша! Не адзін з нас у думках дзякаваў іх настаўнікам. Што можа зрабіць іх адданая праца! Настаяцель нашай царквы а. Сяргей Сталбоўскі, калі дзякаваў дзецям і іх выхавацелям, так быў узрушаны, што ад слёз радасці не мог слова вымавіць. Вялікае вам дзякуй, кіраўнікі хораў маладых спевакоў! Рабіце сваю добрую працу. Няхай наша праваслаўная беларуская традыцыя не гіне.

Удзячны слухач
Рыгор Мароз

Адрас рэдакцыі:
15-950 Białystok,
ul. Wesołowskiego 1,
„Zorka"

Даір Слаўковіч

АЛЁШКА

Не любіць Алёшка стрыгчыся. Не любіць і не даецца. Таму і ходзіць зарослы, кудлаты.

Аднойчы мама не вытрымала. Дастала з сумкі лісток паперы і паказала Алёшку.

— Дачакаліся! Зірні — позва з цырульні.

— А што там напісана?

— Напісана, калі ты не прыйдзеш падстрыгчыся, будзе дрэнна.

— Што будзе?

— Ну... цырульнік можа сам да нас прыйсці. Тады літасці не чакай.

— Няхай бабуля за мяне сходзіць. У яе валасы даўжэйшыя.

— Не. Позва табе.

Уздыхнуў Алёшка: давядзецца стрыгчыся.

Сабраліся, прыйшлі з мамай у цырульню.

Крэсла вялікае, прасторнае. Галава ледзь над поручнямі ўзвышаецца. Цырульнік кажа:

— Без зэдліка не абысціся.

На крэсла ставяць зэдлік, садзяць Алёшку.

Вышыня!

Маці аб нечым дамаўляецца з цырульнікам. Той ківае галавою і кажа Алёшку:

— Будзеш сядзець ціха — нешта дам.

— Што? — Алёшка любіць дакладнасць.

— Ну, скажам, бутэлечку з прыгожым коркам.

— Вы мне такую мінулым разам давалі.

Маці зноў нешта шэпча цырульніку. Да Алёшкі далятаюць словы: „...абы маўчаў".

— Магу машынку падарыць.

— А чым тады стрыгчы будзеце? — недаверліва глядзіць Алёшка.

— Я табе запасную падару, — супакойвае цырульнік. І раптам пытаецца: — Кот дома ёсць?

— Ёсць. Пушысты. Васькам завецца.

— Яго і падстрыжэш. Толькі ўмова: сядзі ціха.

— Добра, — згаджаецца Алёшка.

Дробна стракоча машынка, поўзаючы па галаве. Непрыемна!

А ў суседнім крэсле стрыгуць дарослага. Таксама машынкай.

Алёшка касавурыць туды вокам. Цырульнік тлумачыць:

— Чалавек у армію ідзе. Салдат. Стрыжэм гэтак, як і цябе... Нахілі галаву.

Алёшка слухаецца. Машынка ўжо не халодная. Але ўсё роўна непрыемна.

Хочацца яшчэ раз зірнуць на таго хлопца, салдата. Заварушыўся, а машынка як скубяне за валасы!

— Во-ой!

— Сам вінаваты. Не круціся.

Слёзы выступілі на вачах. Алёшка залямантаваць сабраўся. Але адумаўся: той жа, салдат, не плача.

— Гатова, — сказаў цырульнік і зняў Алёшку з зэдліка.

Устаў з крэсла і дарослы. Падзякаваў, выйшаў.

Алёшка правёў яго вачыма. Потым на сябе ў люстэрка зірнуў. Галава стала круглая, нібы шар.

— Не, — сказаў ён. — Не хачу ката абстрыгаць.

— А машынку возьмеш?

— Машынку... я вам пакідаю. Другому хлопчыку падорыце. Маленькаму, які стрыгчыся баіцца.

ПАЗНАЁМІМСЯ

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Р. Люксембург, 116, кв. 17. Оля Дрожжа, 5 клас.

* * *

СССР, 346511, Ростовская обл., г. Шахты, пос. Красный, ул. Горная, 13. Чернявский Олег.

* * *

СССР, 163019, г. Архангельск-19, ул. Декабристов, 8, кв. 1. Козлова Галя, 6 клас.

* * *

СССР, 163019, г. Архангельск-19, ул. Приморская, 23, кв. 6. Порозовой Люде. 5 клас.

* * *

БССР, 222320., Мінская вобл., Маладзечанскі раён, с. Краснае, вул. 17. верасня, 42. Барысюк Іне. 3 клас.

* * *

СССР, 346916, Ростовская обл., г. Новошахтинск, ул. Пичугина, 13, кв. 14. Андреевой Наташе. 7 клас.

* * *

БССР, 222320, Мінская вобл., Маладзечанскі раён, п/о, Краснае, в. Мазалі, 5. Сёстры Таня (3 клас) і Оля (2 клас) Рухля.

* * *

СССР, 346506, Ростовская обл., г. Шахты, ул. Татаркина, 8, кв. 3. Нурьевой Оксане. 14 год.

* * *

СССР, 346506, Ростовская обл., г. Шахты-6, ул. Ильюшина, 26, кв. 77. Гапоновой Лене. 12 год.

* * *

БССР, 220051, г. Мінск-51, вул. Грушэўская, 77-А, кв. 2. Яна Ігнатовіч, 5 клас.

* * *

БССР.222320, Мінская вобл., Маладзечанскі раён, с. Краснае, вул. Карбушэва, 6, кв. 16. Алеся Крывашэй, 8 год.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Р. Люксембург, 116, кв. 148. Люда Цэлікава, 4 клас.

* * *

БССР, 220051, г. Мінск-51, вул. Дзекабрыстаў, 22, кв. 5. Люда Бадыгчык, 6 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Лермантава, 45, кв. 28. Оля Дрозд, 5 клас.

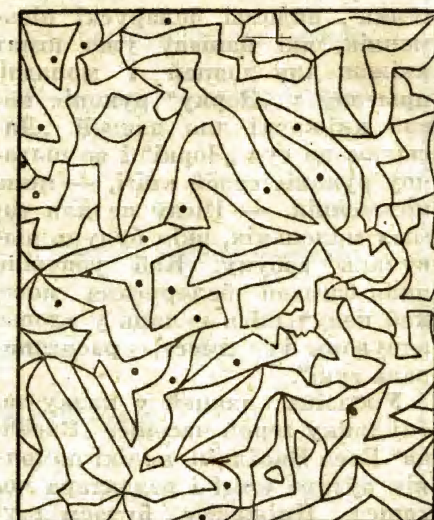
* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36. вул. Каржа, 10, кв. 3. Іна Ермаловіч, 6 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60 вул. К. Лібкнехта. 116, кв. 64. Рыта Ковтуненка, 3 клас.

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Замалюй палі, азначаныя кропкай. Што выйшла?

Piątek 29 I — 8.10 Przysp. obronne, kl. VIII — 1 lic. 9.00 Hist. kl. III lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator. 10.20 „Zmiennicy" (13) — serial TP. 11.15 Domator. 12.00 J. pol. kl. VIII. 13.30 TTR — s. I Mech. rol. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 NURT. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rambit. 16.50 Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Mieszkać. 17.50 Leksykon pol. muz. rozr. 18.25 Małe Kino: „Żyjąca pustynia". 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Zmiennicy" (13) — serial TP. 20.55 Czas — mag. publ. 21.25 „Ja i ten świat" — Bogusław Nowicki. 22.05 Hokej na lodzie Polska — CSRS. 22.40 DT.

Sobota 30 I — 7.25 TTR — s. I Prod. rośl. 7.55 TTR — s. I Prod. zwierz. 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Drops oraz film z serii „Szagma albo zaginione światy" (3). 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.35 Zdrowie. 12.05 W świecie ciszy. 13.05 Antologia dramatu powszechnego: A. Suchowo-Kobylin — „Śmierć Tarełkina". 13.35 Tel. koncert życzeń dla honor. krwiodawców. 15.05 Skarbiec. 15.45 Filmy Ludwika Perskiego. 16.40 Tel. lista przebojów muz. poważnej. 16.45 Blok programowy. 17.05 Los. D. Lotka. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Dzięki Bogu już piątek" — film prod. USA. 21.25 Pr. rozr. 22.25 Siedem dni na świecie. 22.35 Tel. przegląd sportowy. 23.05 DT. 23.15 Kino Nocne: „Literatura i Eros".

Niedziela 31 I — 6.20 Tel. kurs rol. 7.20 Pr. dnia. 7.25 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.50 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Teleranek oraz film z serii „Dzieci Syriusza" (5). 10.30 DT. 10.35 „Wędrówki dalekie i bliskie" — film dok. prod. szwajc. 11.15 Siedem anten. 11.45 Kraj za miastem. 12.15 Koncert Życzeń. 13.00 Teatr dla dzieci: „Fasola". 13.45 Spotkanie z pisarzem Tadeuszem Wyrwą-Krzyżańskim. 14.05 „Perły małych form muzycznych". 14.30 Ryzyko — film dok. prod. radz. 16.00 Portrety — film dok. 16.35 Prezydenci — Andrew Jackson. 17.15 Teleexpress. 17.30 Puchar Świata w narc. alp. kobiet. 18.10 Marek Sierocki zaprasza. 18.30 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Music hall" (1) — serial prod. franc. 20.55 Sportowa Niedziela. 21.25 Szalona szansonistka — Iga Cembrzyńska. 22.10 Tel. film dok. „Witold Żukowski — czyli tropem filmowej etnografii" 22.45 DT.

Poniedziałek 1 II — 13.30 TTR — s. II Nasze spotkania. 14.00 TTR — s. II Mat. 14.30 Tel. kurs rol. 15.50 NURT. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 „Cudowny świat filmu". 17.15 Teleexpress. 17.30 „Jan Serce" (7) — serial TP. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr TV: Nathaniel West — „Miss samotnych serc". 21.40 Tel. film dok. „Ewa Wycichowska — duet". 22.10 Twojm sercem jest me — Karel Gott. 22.40 DT. 23 00 J. niem.

Wtorek 2 II — 8.35 Domowe przedszkole. 9.00 Teleferie oraz „Tajemnice Starego Teatru" — serial austral. 10.00 DT. 10.10 Domator. 10.20 „Jak zdobywano Dziki Zachód" — serial USA 11.45 Domator. 13.30 TTR — s. IV Nasze spotkania 14.00 TTR — s. IV Hist. 14.30 Tel. kurs rol. 15.50 Kim być — decyzje 15-latków. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 „Cudowny świat filmu". 17.15 Teleexpress. 17.30 Człowiek dla człowieka. 17.40 Wspólna Polska — wspólne sprawy. 18.10 Tel. Informator Wydawn. 18.30 Diagnoza. 18.50 Dobranoc. 19.00 Kram. 19.30 Dziennik. 20.00 „Jak zdobywano Dziki Zachód" (5) — serial USA. 21.35 Konferencją prasowa rzecznika rządu. 21.50 Tel. film dok. — „Kiedy ożywają kamienie". 22.40 DT 23.00 J. ang.

Sroda 3 II — 8.35 Domowe przedszkole. 9.00 Teleferie oraz „Tajemnice Starego Teatru" — serial austral. 10.00 DT. 10.10 Domator. 10.20 „Słonce, siano, jagody" — film prod. czech 11.45 Domator. 13.30 TTR — s. II Chem. 14.00 TTR — s. II Prod. zwierz. 14.30 Tel. kurs rol. 15.40 NURT. 16.10 Pr. dnia i DT. 16.15 Los. Ex. Lotka i Super Lotka. 16.25 „Cudowny świat filmu". 17.15 Teleexpress. 17.30 Piłkarska kadra czeka. 17.50 Za 10 dni Igrzyska Zimowe w Calgary. 18.20 Archiwum XX wieku. 18.50 Dobranoc. 19.00 Pr. publ. 19.30 Dziennik. 20.00 „Bohater roku" — film prod. pol. 21.50 Klub międzynar. 22.20 Felieton. 22.40 DT. 23.00 J. ros.

Czwartek 4 II — 8 35 Domowe przedszkole. 9.00 Teleferie oraz „Tajemnice Starego Teatru" — serial austral. 10.00 DT. 10.10 Domator dla dzieci. 10.20 „Śmiertelne wyjście" — film prod. RFN z serii „Derrick". 11.20 Domator. 11.40 Kalendarz hist. 11.45 Romantyzm w malar. pol. — serial dok. TP. 13.30 TTR — s. IV Mech. rol. 14.00 TTR — s. IV Prod. zwierz. 14.30 Tel. kurs rol. 16.00 Informatyką dla roln. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 „Cudowny świat filmu". 17.15 Teleexpress. 17.30 Patrol. 17.55 Refleksje. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 Teraz. 19 30 Dziennik. 20.00 „Derrick" — „Śmiertelne wyjście" — serial RFN. 21.00 Pegaz. 21.40 Jazz Jamboree '87. 22.10 Kontakty. 22 40 DT. 23.00 J. franc.

Bielsk Podlaski Czyje to dziecko — rum. 1—2. Sygnał ostrzegawczy — USA 3—5. Protector — USA 6—7.

Czyże Radykalne cięcie — czes. Lata XX, lata XXX — pol. 3—7

Hajnówka Dotknięcie meduzy — ang. 1—3. Harfa Birmańska — jap. 4—5. Maskarada — pol. 6—7.

Michałowo Skorumpowani — fr. 2—3. To tylko rock — pol. 4—5.

Mielnik Zaproszenie — pol. 3—4. F/x — USA 6—7.

Milejczyce Gniazdo złoczyńców — rum. Wiedzą sąsiedzi jak kto siedzi — czes. 3—7.

Nurzec Operacja „Dąb" — rum. 3. Kto przychodzi przed północą — czes. 4—5.

Orla Dezerterzy — pol. Dwaj mężczyźni meldują powrót — czes. 3—7.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы. імяніны		Сонца	Месяц
	новы	стары			усх.-зах.	усх.-зах.
нядзеля	**31**	**18**	**Яна, Марцэліны**	**Кірылы, Афанасія**	**7.19-16.21**	**23.16-9.32**
панядзелак	1	19	Брыгіды, Ігнаца	Арсеня, Макара	7.17-16.23	0.00-9.45
аўторак	2	20	П.Д. Марыі Грамнічнай	Яўфімія, Рымы	7.15-16.25	0.43-10.01
серада	3	21	Блажэя, Гіпаліта	Максіма, Яўгена	7.14-16.26	2.12-10.23
чацвер	4	22	Андрэя, Веранікі	Цімафея, Лявонція	7.12-16.28	3.41-10.54
пятніца	5	23	Адэлайды, Агаты	Клімента, Генадзя	7.10-16.30	5.03-11.40
субота	6	24	Багдана, Дароты	Ксенні, Герасіма	7.09-16.32	6.09-12.45

ГАДАВІНЫ

180 год таму назад

4.2.1808 г. нар. Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч — беларускі паэт і заснавальнік беларускага тэатра, творчую дзейнасць пачаў у 1840-я гады, першая п'еса „Рэкруцкі яўрэйскі набор" (1841), найбольш вядомыя творы: лібрэта оперы „Сялянка" (1846), музыку да якой напісаў С. Манюшка, вершаваныя апавяданні „Вечарніцы" і „Гапон" (1855), „Купала" (1856), „Шчароўскія дажынкі", „Травіца братсястрыца", „Быліцы, расказы Навума", „Халімон на каранацыі" (усе ў 1857 г.), камедыі „Пінская шляхта" (1866) і „Залёты" (1870), пісаў таксама на польскай мове.

150 год таму назад

2.2.1838 г. у в. Мастаўляны на Беласточчыне нар. Кастусь Каліноўскі — беларускі рэвалюцыянер, публіцыст і кіраўнік паўстання 1863-4 г. на Беларусі і Літве. У 1862-3 г. разам з В. Врублеўскім і Ф. Ражанскім выдаваў першую беларускую нелегальную газету „Мужыцкая праўда", пісаў у яе артыкулы, у 1863 г. узначаліў паўстанне. Загінуў на шыбеніцы ў Вільні 10.2.1864 г.

75 год таму назад

1.2.1913 г. нар. беларускі пісьменнік Антон Алешка (пам. 13.9.1971 г.), друкаваўся з 1932 г., першая кніга — зборнік апавяданняў „Раніца" (1949), раман „Дарогі без слядоў" (1969) — пра жыццё і баявыя подзвігі савецкіх лётчыкаў.

65 год таму назад

5.2.1923 г. нар. беларускі мастак-жывапісец Лявон Шчамялёў, у выстаўках удзельнічае ад 1959 г., найбольш вядомыя карціны: „За вольную Беларусь" і „Беларускае вяселле" (1968), „Студэнты" (1970), лірычныя пейзажы Беларусі і інш.

60 год таму назад

31.1.1928 г. нар. беларускі пісьменнік і мовазнавец Георгій Юрчанка, друкуецца з 1959 г., сабраў і выдаў збор народнай фразеалогіі ў 3-х кнігах „І коціцца і валіцца" (1972), „І сячэ і паліць" (1974), „Слова за слова" (1977), „Дыялектны слоўнік Мсціслаўшчыны" (1966), зборнікі эпіграм, пародый, гумару.

2.2.1928 г. нар. беларускі мастак-керамік Марыя Шаўцова, у выстаўках удзельнічае ад 1962 г., найбольш вядомы яе дэкаратыўны посуд.

6.2.1928 г. нар. беларускі мастак-жывапісец Уладзімір Стэльмашонак, у выстаўках удзельнічае ад 1957 г., найбольш вядомыя работы: карціна „Сыны Айчыны" (1970), партрэты Я. Коласа (1967), Г. Шырмы (1968) і інш.

50 год таму назад

1.2.1938 г. нар. беларуская паэтэса Нэлі Тулупава, друкуецца ад 1953 г., першы зборнік вершаў „Станцыя надзей" (1971), чулы і вельмі плённы лірык.

УВАГА, ЖЫХАРЫ БЕЛАСТОКА!

У суботу, 30 студзеня 1988 г. а 13⁰⁰ гадзіне ў памяшканні ГП БГКТ, вул. Варшаўская 11, адбудзецца канцэрт у выкананні вакальна-інструментальнага калектыву з Пашкоўшчыны і хору ў Орлі. Уваход — свабодны. Запрашаем!

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787, nr rachunku walutowego w rublach 5018-24325-151-6201.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

1101. Жыхары в. Кленікі — 800 зл.
1102. Узносы сялян у гайнаўскім каапэратыўным банку — 2000 зл.
1103. Аляксей Вязоўскі (Бельск-Падляшскі) — 5000 зл.
1104. Іван Наумюк (Кленікі) — 500 зл.
1105. ЗПР у Кленіках — 3900 зл.
1106. Жыхары Гайнаўкі — 5600 зл.
1107. Мікалай Іванюк (Ягаднікі) — 200 зл.
1108. Васіль Топур (Тафілаўцы) — 200 зл.
1109. Аляксей Баравік (Гайнаўка) — 500 зл.
1110. Васіль Дунда (Вілюкі) — 200 зл.
1111. Віктар Кірылюк (Гайнаўка) — 500 зл.
1112. Сяргей Данілюк (Грабавец) — 200 зл.
1113. Аляксандр Карэтка (Бандары) — 200 зл.
1114. Сяргей Буйко (Бандары) — 200 зл.
1115. Віктар Шмыга (Бандары) — 200 зл.
1116. Уладзімір Павільч (Бандары) — 600 зл.
1117. Васіль Скепка (Бандары) — 600 зл.
1118. Мікалай Шмыга (Бандары) — 600 зл.
1119. Канстанцін Цыванюк (Бандары) — 600 зл.

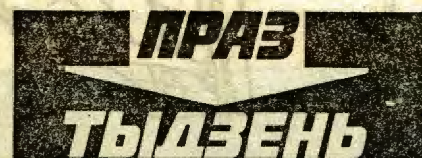
Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

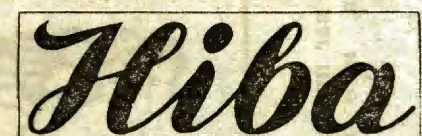
у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Spoleczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89.

Пад шчаслівай канюшынкай ● Ежы Тамашэўскі і беларусы ● Як перабудоўваецца свядомасць у Гайнаўскім беларускім ліцэі ● Яновіч пенетруе Скарынінку ў Лондане ● Літаратурная старонка ● Сябрына Міркі Лукшы ● Піражкі на дрэве ● Гутаркі аб мове Ніны Амельянюк ● Ці добра быць вольным (ад кахання)? ● Беларуская кухня ● „Зорка" ● Гумар

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхась Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ада Чэчуга (адказны сакратар).

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe 15-950 Białystok, ul Wesołowskiego 1

Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku Cena prenumeraty kwart 156 zł, półr 312 zł, rocznie 624 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach.
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów.
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują, używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego, oraz cały rok następny;
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.

Zam. 67/88 r. Nakład 4.800 egz. E-5

З Салаухіна

„ЗАБЫЛІ" КНІГІ

У час заграпічных паездак узнікае заўсёды адзін непрыемны момант. У любым месцы, дзе была запратакалавана сустрэча і дзе яна адбылася, дараць кнігі. Яны на чужой мове, гэта значыць ніколі яны не будуць табою прачытаны. Яны цяжкія як цэглы. Іх накопліваецца ўсё больш. Іх трэба валачыць за сабою (апрача сваіх рэчаў) з места на места. Потым іх трэба самалётам везці ў Маскву. Кожны кілаграм лішку трэба аплачваць. Ды і тут яшчэ дзесяць дзён, пяць гарадоў, гэта значыць пяць гасцініц, вось цягай іх усюды, усведамляючы ўсю іх для цябе бескарыснасць і непатрэбнасць.

Так вось ехалі мы з адным маім сябрам у цягніку з аднаго канца Англіі на другі. У адным горадзе нас праводзілі і пасадзілі, у другім горадзе — сустрэнуць. А пакуль што мы едзем самастойна і, дарэчы, адны ў пустым вагоне. У кожнага з нас па важкім чамадане, па не менш важкім партфелі і па тры торбы з накапіўшыміся кнігамі-цэглямі. Як добра было б без іх: у адной руцэ — чамадан, у другой руцэ — партфель. Хараство!

— Ведаеш што, — прапанаваў я свайму спадарожніку, — давай „забудзем" торбы ў вагоне. На чорта яны нам патрэбны? А хто знойдзе, будзе рады. Ён жа чытае па-англійску. Кнігі дарагія, падарункавыя, для яго гэта будзе знаходка.

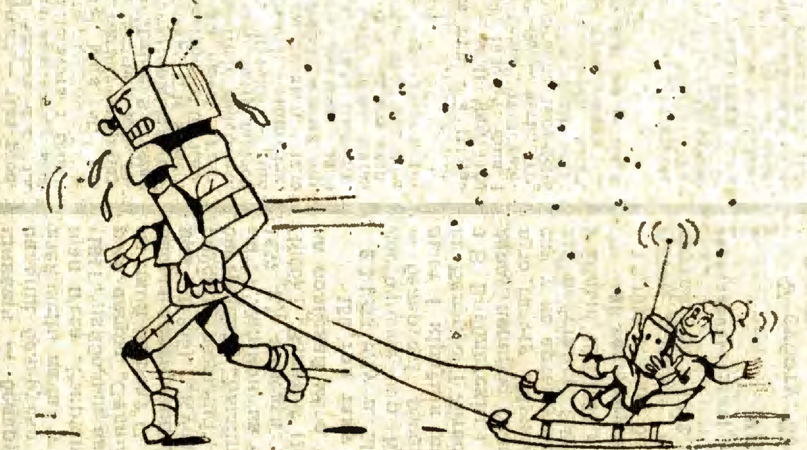
Аперацыя наша прайшла паспяхова. Мы выйшлі з цягніка, можна сказаць, улёгцы. Уладкавалі нас у гасцініцу. Пагулялі мы па горадзе, а вечарам, вярнуўшыся ў свой нумар, выявілі ў цэласці і захаванасці нашы торбы з кнігамі.

Сарамліва спачатку было, але потым прайшло.

— Вы што, непісьменны?
— Не, проста вырашыў на гэтым крыж паставіць: больш не буду жаніцца.

НІЎКА

ДАПАМОЖНІК

Фінансіст знаёміць з работай новага служачага:

— Даручаю вам касу і спадзяюся, што вы будзеце працаваць прылежна. Калі ўзнікнуць якія-небудзь пытанні, вазьміце ў шуфлядзе крымінальны кодэкс.

АСВЕДЧАННЕ

— Ты мяне кахаеш?
— Вельмі.
— А ажэнішся?
— Не разумею, чаму ты так хутка пераскакваеш з адной тэмы на другую?..

ТРАПНЫ АДКАЗ

Пяцігадовы хлопчык адказвае па тэлефону:

— Мамы няма дома!

Потым, паглядзеўшы на бацьку, дадае:

— Але тут ёсць яе намеснік...

НЯПРАЎДА

Сустрэліся два задрыпанцы.

— Ты, Сцяпан, на памяць не скардзішся? — пытае адзін.

— У мяне памяць фенаменальная. А што?

— Мінулай вясной ты пазычыў у мяне тысячу, а вярнуць забыўся.

— Няпраўда! — разгневаўся Сцяпан.

— Няпраўда, што пазычыў?

— Няпраўда, што забыў.

Дык ён вас прадасць! Але папшайцеся, што прадасць нятаніа.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Гаспадар рэстарана звяртаецца да афіцыянта:

— Ці не скардзіўся той новы наведвальнік, што яму ў каву не далілі малака?

— Не, гэта вельмі ціхі чалавек?

— Тады заўтра не сыпце гэтаму сеньёру і цукар!

*

Шатландзец гаворыць жонцы:

— З таго часу, як мы сталі даваць нашаму Артуру за добрую адзнаку пені, ён прыносіць дамоў адны пяцёркі!

— Падобна, што ён дзеліць выручку з настаўнікам...

*

Адзін праходжы знайшоў на вуліцы стадаларовую купюру. Другі яго аклікнуў:

— Гэй! Пачакайце! Аддайце мне грошы. Гэта я іх згубіў.

— А чым вы дакажаце?

— Паглядзіце самі, у мяне ўсе кішэні пустыя.

ЗДАВОЛІЎСЯ

Пан Задрыпкоўскі вырашыў прайсці курс плавання. Праз паўгадзіны ён вылез з басейна і пайшоў апранацца.

— Куды вы? — закрычаў услед яму трэнер. — Гадзіна яшчэ не прайшла!

— Магчыма, — адказаў пан Задрыпкоўскі, — але я ўжо не магу больш піць...

ДАБРУ НЕ ПРАПАДАЦЬ

— Вось дурная: купіла цэлы кілаграм каўбасы, а яна нясмачная.

— І жто ш ты яе — выкінула?

— Дзе там! Мужу аддала: ён на адкрыццё сезона палявання пайшоў.

З „Веснікa Задрыпоніі"

УСЁ ЦЯЧЭ, УСЁ МЯНЯЕЦЦА

На першых жа лекцыях слухачам курсаў павышэння кваліфікацыі паведамілі аб неабходнасці забыць старыя метады разліку з прычыны ўводу новых. Інжынер А. Канапаты аказаўся ў самым выгадным становішчы: ён не ведаў старых метадаў, і, умудроны такім вопытам, не спяшаўся вывучаць новыя.

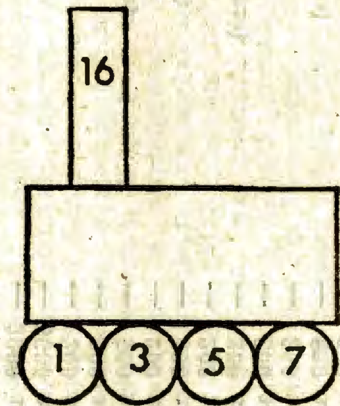

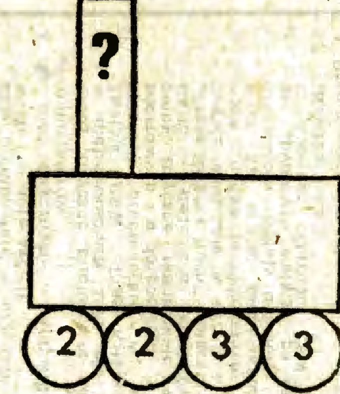
МАРОЗ

— Мяне баяцца ўсе да слёз!
І ганаруся тым бясконца, —
Хваліўся раніцай мароз,
Пакуль... не выглянула сонца.

Віктар Трусевіч

ВАРУХНІ ГАЛАВОЮ

Устаўце лік, якога не хапае.

КУРЁЗЫ

КОЛЬКІ СЕКУНД ЗАСТАЛОСЯ ДА 2000 ГОДА?

На будынку парыжскага „Цэнтра Пампіду" (адкрытага некалькі гадоў назад буйнога культурнага цэнтра) устаноўлен электронны гадзіннік, які адлічвае секунды, якія засталіся да 2000 года. Індыкатар пакажа нуль у поўнач 31 снежня 1999 года. Ідэя арыгінальная, але стваральнікі гадзінніка чамусьці пераканаьы (магія круглай даты!), што з пачаткам 2000 года пачнецца новае стагоддзе і новае тысячагоддзе, а між тым гэта не так: год 2000 адносіцца яшчэ да XX стагоддзя, а наступны, XXI век пачнецца толькі ў ноч з 31 снежня 2000 года на 1 студзеня 2001 года.

ВАЛЬТЭР

Аднойчы дробны злодзей залез у кішэню Вальтэра. Пісьменнік схапіў яго за руку:

— Што табе патрэбна?

— Тое, што ў кішэні.

Вальтэр выняў з кішэні паперыну з напісанымі вершамі.

— Вазьмі, бачу я, што ты любіш паэзію. Але, калі ласка, адмоўся ад гэтай дурной звычкі. Вазьміся лепш за такое рамяство, якое было б лягчэй для тваёй галавы.

Усміхацца на пахаванні да твару толькі нябожчыку.